

Regeringens proposition

1978/79:131

om ADB i arbetsförmedlingen m.m.

beslutad den 1 mars 1979

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

ROLF WIRTÉN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag om att tillämpningen av lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen (s.k. allmän platsanmälan) etappvis utsträcks till att omfatta hela landet. Lagens tillämpning kommer även i fortsättningen att bli föremål för utvärdering varvid särskilt effekten av allmän platsanmälan för olika intressenter skall beaktas.

Nuvarande försöksverksamhet med sökning och bevakningsmatchning av lediga platser föreslås bli utbyggd med 70 terminaler. Utbyggnaden har beräknats så att den i första hand kan inriktas på de distriktskontor som idag saknar terminal. Vidare föreslås att försök med s.k. modellkontor kommer till stånd i Södermanlands län. Avsikten med försöken, som innefattar ytterligare 60 terminaler, är att pröva terminalsystemet i en platsförmedlingsmetodik som tar hänsyn till alla de fördelar som kan komma ut av ADB-tekniken.

Slutligen föreslås att de nu försöksvis inrättade distriktsarbetsnämnderna, vilka i dag i huvudsak är rådgivande organ, permanentas och inordnas i arbetsmarknadsverkets reguljära organisation med styrelsefunktion inom arbetsförmedlingen.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen

Härigenom föreskrivs att ikraftträdandebestämmelserna till lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Regeringen får föreskriva att lagen skall tillämpas endast beträffande visst eller vissa län.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Regeringen *eller, efter regeringens bestämmande, arbetsmarknadsstyrelsen* får föreskriva att lagen skall tillämpas endast beträffande visst eller vissa län.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-03-01

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Cars, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam

Föredragande: statsrådet Wirtén

Proposition om ADB i arbetsförmedlingen m.m.

1 Inledning

I skrivelse till regeringen den 6 oktober 1978 har arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) dels lämnat en redovisning av försöksverksamheterna med skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen (s.k. allmän platsanmälan) och sökning och bevakningsmatchning av lediga platser i datalagrad platsinformation samt dels lagt fram förslag om den fortsatta verksamhetens omfattning och inriktning. AMS förslag grundar sig på en inom arbetsmarknadsverket företagen utredning. Arbetsförmedling med ADB-resurser, rapport 4 – förslag om utbyggt söksystem och modellkontor. Till protokollet i detta ärende bör fogas en sammanfattning av rapporten som *bilaga 1*.

Statskontoret har i skrivelse den 13 oktober 1978 till regeringen avgett särskilt yttrande över AMS förslag i anledning av utredningen.

Efter remiss av rapporten jämte AMS och statskontorets skrivelser har yttranden avgetts av datainspektionen, försvarets rationaliseringsinstitut, riksförsäkringsverket (RFV), statistiska centralbyrån (SCB), datamaskincentralen för administrativ databehandling (DAFA), riksrevisionsverket (RRV), riksskatteverket (RSV), datalagstiftningskommittén (Ju 1976:05) (DALK), utredningen (Fö 1977:02) rörande datasystemens sårbarhet (SÅRK), Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Sveriges industriförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation- Familjeföretagen (SHIO-Familjeföretagen), Tjänstemännens centralorganisation (TCO) efter hörande av Statstjänstemannaförbundet, Centralorganisationen SACO/SR, Landsorganisationen i Sverige (LO) och Svenska arbetsgivareföreningen (SAF).

En sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

En arbetsgrupp inom arbetsmarknadsverket med representanter för ar-

betsmarknadens parter och Svenska kommunförbundet har vidare gjort en uppföljning och utvärdering av den försöksverksamhet med distriktsarbetsnämnder som f.n. pågår. I november 1978 har arbetsgruppen överlämnat en rapport till AMS. Efter remiss till samtliga länsarbetsnämnder som hört distriktsarbetsnämnderna har AMS med skrivelse den 16 februari 1979 överlämnat rapporten och däröver avgivna yttranden till regeringen med tillstyrkande av arbetsgruppens förslag. Till protokollet i detta ärende bör fogas en sammanställning av rapporten som *bilaga 3*.

I prop. 1978/79:100 (bil. 15 s. 56) har jag förutskickat att jag efter remissbehandling skall ta ställning till de förslag om allmän platsanmälan och ADB i arbetsförmedlingen som har lagts fram av AMS. Jag anholder nu att få ta upp dessa frågor.

2 AMS skrivelser ang. utbyggnaden av ADB inom arbetsförmedlingen m.m.

AMS förslag i skrivelsen den 6 oktober 1978 grundar sig som nämnts på en rapport i ämnet som utarbetats av en inom arbetsmarknadsverket tillsatt arbetsgrupp, Arbetsgruppen för individuell platsförmedling. AMS eget förslag avviker dock på några punkter från de förslag som arbetsgruppen har kommit fram till.

Arbetsgruppen har haft i uppdrag bl. a. att redovisa och utvärdera försök med allmän platsanmälan och försök med terminaler för sökning och bevakningsmatchning av lediga platser. Vidare har arbetsgruppen haft i uppdrag att på grundval av erfarenheter från försöken samt ett tidigare bedrivet och nu fortsatt utredningsarbete lägga fram förslag om förstärkning av arbetsförmedlingen med avancerad ADB-teknik.

Arbetsgruppens förslag innebär i korthet att lagen om allmän platsanmälan från den 1 mars 1979 utsträcks till att gälla hela riket, att terminalsystemet för sökning och bevakningsmatchning under budgetåren 1979/80–1981/82 byggs ut till att omfatta alla arbetsförmedlingar i landet, att upphandling av datorutrustning åt arbetsförmedlingen får genomföras samt att en verksamhet med s.k. modellkontor startar hösten 1979 vid arbetsförmedlingarna i Södermanlands län.

AMS tillstyrker i den förut nämnda skrivelsen arbetsgruppens förslag att allmän platsanmälan från den 1 mars 1979 utsträcks till att gälla i hela landet. AMS understryker i anslutning till sitt förslag vikten av att effekten för olika intressenter av allmän platsanmälan blir föremål för fortsatt utvärdering.

Vad beträffar terminalsystemets fortsatta utbyggnad förutsätter AMS – i likhet med vad som sägs i rapporten – att denna får ske etappvis. AMS anser emellertid att ett beslut nu bör kunna begränsas till den omfattning verksamheten skall ha under nästa budgetår och föreslår att medel härför

anvisas i överensstämmelse med vad som upptagits för detta ändamål i styrelsens anslagsframställning för budgetåret 1979/80. AMS kommer i sin anslagsframställning för budgetåret 1980/81 att redovisa sina bedömningar och medelsbehovet för kommande utbyggnadsetapper.

Arbetsgruppen har ansett det rationellt att man redan nu förbereder en upphandling av datorutrustning åt arbetsförmedlingen. Efter överläggning med statskontoret anser AMS emellertid för sin del att anskaffning av särskild datorutrustning bör ske först då systemarbetet avslutats. Intill dess menar AMS att erforderliga tjänster såsom f.n. bör köpas av en servicebyrå.

AMS ansluter sig till arbetsgruppens förslag om att en verksamhet med s.k. modellkontor startar under hösten 1979 vid arbetsförmedlingarna i Södermanlands län i syfte att med hjälp av ADB pröva möjligheterna till en mer genomgripande effektivisering av alla platsförmedlingsrutiner och en mer allsidig förbättring av förmedlingens service till arbetssökande och arbetsgivare.

AMS framhåller i detta sammanhang att den av arbetsgruppen föreslagna tekniska moderniseringen och personella förstärkningen av förmedlingen är av avgörande betydelse för att kunna klara de anspråk som kommer att ställas på platsförmedlingen. Vidare understryker AMS de betydande samhällsekonomiska vinster som ligger i en bättre fungerande arbetsmarknad.

Slutligen förutsätter AMS att ökade resurser erhålls för personalutbildning och för utbyggnad och förändring av arbetsförmedlingens lokaler.

I skrivelse till regeringen den 20 december 1978 har TCO, LO och de anställdas fackliga organisation vid arbetsmarknadsverket ST-AMS bl.a. understrukit att samhället inte kan tillhandahålla en väl fungerande arbetsförmedling med information om lediga platser i hela landet till rimliga kostnader om inte datatekniken tas till hjälp.

Försöksverksamhet med distriktsarbetsnämnder har pågått sedan januari 1977. Den arbetsgrupp som har följt upp och utvärderat försöksverksamheten föreslår bl.a. att distriktsarbetsnämnderna permanentas och inordnas i arbetsmarknadsverkets organisation med styrelsefunktion inom arbetsförmedlingen, att distriktsarbetsnämnd även inrättas inom Gotlands län, att SACO/SR blir företräd i samtliga distriktsarbetsnämnder samt att distriktskontoren erhåller ett genomsnittligt personaltillskott motsvarande en halv handläggar- och en halv biträdestjänst. Vidare föreslår arbetsgruppen att AMS tilldelas medel för anordnande av introduktionsutbildning för nya ledamöter i nämnderna och att arbetsmarknadsparterna och Svenska kommunförbundet erhåller medel för utbildning och information till sina företrädare i nämnderna.

3 Föredragandens överväganden

3.1 Arbetsförmedlingens uppgifter

En viktig uppgift för arbetsförmedlingen är att genom stöd och service i olika former ge de arbetssökande möjligheter till sysselsättning som så nära som möjligt ansluter till vederbörandes önskemål och förutsättningar. Denna uppgift blir lättare ju större del av de lediga platserna som arbetsförmedlaren vid varje tillfälle kan överblicka. I vissa fall kan förmedlaren behöva ta upp överläggningar med en arbetsgivare för att få denne att modifiera de krav han ställer och därmed underlätta en arbetsplacering. Detta kan vara en komplicerad uppgift, som innebär en sammanvägning av olika faktorer.

Det är vidare av grundläggande betydelse för sysselsättningspolitiken att arbetsförmedlingen kan ge de arbetssökande och arbetsgivarna en så långt möjlig fullständig information om förhållandena på arbetsmarknaden och att den kan nå ut med den arbetsmarknadspolitiska servicen till enskilda och företag.

Utvecklingen på arbetsmarknaden har emellertid under det senaste decenniet medfört att platser och arbetssökande svarar sämre mot varandra än vad som tidigare var fallet. Expertgruppen (In 1968:14) för utredningsverksamhet i arbetsmarknadsfrågor (EFA) har i sitt nyligen överlämnade betänkande, Arbetsmarknadspolitik i förändring (SOU 1978:60) pekat på detta. Utvecklingen har också inneburit minskad rörlighet och ökande arbetslöshetstider för de personer som berörs av arbetslöshet. Denna utveckling kan tänkas delvis bero på fortgående förändringar av arbetslivet. Det har visat sig att arbetsgivare är mer försiktiga nu än tidigare när det gäller att anställa personer vars kvalifikationer de är osäkra på. Men de ökande svårigheterna att passa ihop sökande och lediga platser kan också förklaras av en tveksamhet hos arbetssökande att ta arbeten som inte omedelbart motsvarar de ställda förväntningarna. Den höjda utbildningsnivån har helt naturligt skapat förväntningar om mer kvalificerade arbeten. Den ökade yrkesverksamheten bland kvinnor har också betydelse i detta sammanhang eftersom det nu i allmänhet är två arbeten som måste ordnas vid en familjs flyttning till annan ort.

Insikten om svårigheterna att få samstämmighet mellan de arbetssökandes förutsättningar och de krav som ställs vid nyrekrytering av personal utgör bakgrunden till den betydande upprustning som arbetsförmedlingen genomgått under senare år. Enbart under 1970-talet har arbetsmarknadsverket tillförts ca 1 800 nya tjänster. Dessutom har regeringen i årets budgetproposition (prop. 1978/79:100, bil. 15 s. 47) föreslagit riksdagen att arbetsmarknadsverket för nästa budgetår erhåller ytterligare 350 tjänster. Arbetsförmedlingens yttre organisation och arbetsformer har fortlöpande utvecklats och förbättrats i syfte att göra förmedlingsarbetet effektivare. År 1973 beslöt statsmakterna om ändringar i förmedlingskontorens inre or-

ganisation och arbetsformer. Därmed avbröts den tidigare försöksverksamheten med öppen förmedling som innebar fri spridning av platslistor och minskad inskrivning av arbetssökande. Den s.k. modifierade öppna förmedlingsform som i stället började tillämpas innebär att alla arbetssökande som besöker ett förmedlingskontor registreras om inte vederbörande undanber sig detta. Sedan våren 1977 bedrivs vidare försök med s.k. fasta arbetsformer för individuell platsförmedling på flera förmedlingar. Detta innebär en systematisering av olika arbetsmoment som sedan länge funnits inom förmedlingsverksamheten men tillämpats olika vid olika kontor och av olika förmedlare.

En grundläggande förutsättning för att arbetsförmedlingen på bästa sätt skall kunna fullgöra sina uppgifter gentemot såväl arbetssökande som arbetsgivare är som jag nämnde att förmedlingen vid varje tidpunkt har så fullständig överblick som möjligt över platsutbudet. För att få en ökad information till arbetsförmedlingen om lediga platser beslutade riksdagen under våren 1976 att införa en lag om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till förmedlingen. Idag gäller denna lag i tio län och jag kommer i det följande att föreslå att sådan skyldighet för arbetsgivare införs i hela landet.

Ansträngningarna att finna så ändamålsenliga arbetsformer för arbetsförmedlingen som möjligt och därmed förbättra resultatet i själva platsförmedlandet har också inneburit att man för ett antal år sedan aktualiserade frågan om utnyttjande av modern datateknik (ADB) inom förmedlingen. Användningen av sådan teknik bör inom arbetsförmedlingen liksom på så många andra av samhällslivets områden väsentligt kunna förbättra och påskynda informationsflödet. Det kräver emellertid en dyrbar utrustning och därtill noggranna överväganden för att av ett tekniskt mycket komplicerat systemutbud finna de mest ändamålsenliga användningsformerna. I flera andra länder utvecklas system för användning av ADB inom arbetsförmedlingen. Erfarenheterna härav försöker AMS tillgodogöra sig i de försök som påbörjades år 1973 med framställning av ADB-platslistor och de under budgetåret 1976/77 påbörjade försöken med sökning och bevakningsmatchning av lediga platser i datalagrad platsinformation.

Sedan några år tillbaka utnyttjas alltså ADB för framställning av platslistor. Sådana listor framställs idag i hela landet. Den ADB-teknik som används vid listframställningen ligger sedan som grund för en ännu mera avancerad teknik med sökning och bevakningsmatchning av lediga platser. Sådana försök bedrivs idag på femton arbetsförmedlingskontor. Jag kommer i det följande att behandla en utvärdering av dessa försök och föreslå en utökning av antalet terminaler samt tillstyrka en försöksverksamhet med ADB-teknik i ett helt nytt platsförmedlingssystem vid s. k. modellkontor.

I januari 1977 startade försöksverksamhet med distriktsarbetsnämnder. Verksamheten har nu utvärderats och jag kommer i det följande att föreslå

att försöksverksamheten upphör och att distriktsarbetsnämndsorganisationen permanentas och inordnas i arbetsmarknadsverkets organisation som en lekmannastyrelse inom arbetsförmedlingen.

Jag övergår nu till att mera i detalj redovisa de i AMS ovannämnda skrivelser upptagna förslagen samt mina egna förslag i anledning därav.

3.2 Allmän platsanmälan och ADB-baserade platslistor

I mars 1974 gav regeringen AMS i uppdrag att utreda frågan om ökad information om lediga platser till arbetsförmedlingen. AMS tillsatte en utredning som bl.a. fann att arbetsförmedlingen täckte ungefär 60 % av samtliga platser som kommer ut på den externa arbetsmarknaden. Vidare fann utredningen att flertalet av de platser som anmälades till förmedlingen allmänt sett fick betraktas som svårtillsatta. En begränsad försöksverksamhet med utökad platsanmälan genomfördes i Gävleborgs län. Mot denna bakgrund föreslog AMS i slutet av år 1974 att en lag om obligatorisk platsanmälan skulle införas i hela landet. Riksdagen antog våren 1976 (prop. 1975/76:84, InU 1975/76:28, rskr 1975/76:222) lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen. Lagen har karaktär av fullmaktslag, som ger regeringen rätt att bestämma när och i vilka delar av landet den skall tillämpas. Verksamheten skulle till en början omfatta tre län och ha karaktär av försök som fortlöpande skulle utvärderas. Resultat av utvärderingen skulle sedan läggas till grund för bedömningen av hur den fortsatta utbygganden lämpligen borde ske. I sitt av riksdagen godkända betänkande förutsatte dock dåvarande inrikesutskottet att det skulle visa sig ändamålsenligt att med tiden utsträcka tillämpningen av lagen till att omfatta hela landet. I vilken takt detta skulle ske fick dock avgöras bl.a. med hänsyn till erfarenheterna av försöksverksamheten.

Lagen gäller arbetsgivare som avser att anställa personal genom extern rekrytering. Enligt lagen har dessa arbetsgivare en skyldighet att anmäla lediga platser till arbetsförmedlingen innan några andra rekryteringsåtgärder vidtas. Lagen innebär också skyldighet för arbetsgivaren att avanmäla en plats som tillsatts eller som inte längre är aktuell. Vissa påföljder vid underlåtenhet att anmäla ledig plats stadgas också i lagen. Även om lagen gäller alla arbetsgivare, som avser att anställa arbetstagare på ledig plats, medger den undantag från anmälningsskyldighet för vissa slag av anställningar, bl.a. anställningar på högst tio arbetsdagar och platser som skall besättas med redan anställd samt företagsledande befattningar.

Allmän platsanmälan infördes i enlighet med riksdagens beslut i Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län den 1 oktober 1976. Sedan dess har det inom AMS pågått en fortlöpande uppföljning av effekterna av allmän platsanmälan. I en utredningsrapport i oktober 1977 redovisade AMS till regeringen utfallet av verksamheten under det första försöksåret. Resulta-

ten visade att antalet lediga platser, som anmäldes till förmedlingen i de tre försökslänen, ökade med ca 40% jämfört med övriga riket. Platsutbudet ökade kraftigt beträffande praktikarbete och sådana korttidsanställningar som lagen omfattar. Antalet arbetssökande som anlitade förmedlingen ökade också. Den 1 november 1977 utvidgades lagens giltighet till att omfatta även Stockholms, Uppsala och Södermanlands län. För att få ett bättre underlag för den fortsatta utvärderingen utvidgades tillämpningsområdet den 1 mars 1978 till ytterligare fyra län med olika struktur på arbetsmarknaden. Dessa var Jönköpings, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Värmlands län. I samband därmed underströk dåvarande departementschefen (prop. 1977/78:100, bil. 15 s. 57), att den pågående utvärderingen måste bli så grundlig och allsidig som möjligt.

Utöver effekterna på platstillströmningen skulle den fortsatta utvärderingen så långt möjligt belysa hur allmän platsanmälan påverkade själva förmedlingsarbetet och arbetsförmedlingens möjligheter att fullgöra sina platsförmedlande uppgifter. Särskilda medel från arbetsmarknadsdepartementets forskningsanslag avsattes till expertgruppen för forskning i arbetsmarknadsfrågor (EFA) för nämnda utredningsarbete. Utredningsarbetet har bedrivits i samråd med AMS och i arbetet har ingått att genom telefonintervjuer med 63 företag i Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län försöka klarlägga vilka konsekvenser allmän platsanmälan haft för företagen. Femton av dessa uppger att de minskat annonseringen vid nyrekrytering som en följd av lagens införande. Av de tillfrågade företagen är det endast fyra som anser att reformen har inneburit en påtaglig ökning av rekryteringskostnaderna. Det rör sig i dessa fall om ökningar i urvalskostnaderna. Nästan hälften av företagen redovisar en påtaglig förbättring av rekryteringsresultaten, vilket enligt företagen har uppvägt de ökade urvalskostnaderna. Sammanfattningsvis har företagen bedömt allmän platsanmälan övervägande positivt. Utredningsresultaten visar också att tillströmningen av ombyttessökande till förmedlingen har ökat. Däremot är det svårt att entydigt belägga effekten av lagen på registrerade arbetssökandetider och väntetider.

AMS har nu föreslagit att lagen utvidgas fr.o.m. den 1 mars 1979 till att gälla hela landet och understryker samtidigt vikten av att effekten för olika intressenter av allmän platsanmälan även fortsättningsvis blir föremål för utvärdering. Flertalet remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran. SAF betonar vikten av att allmän platsanmälan blir föremål för fortsatt allsidig utvärdering. SHIO – Familjeföretagen anför liknande synpunkter. RRV anser att lagen om allmän platsanmälan redan idag omfattar de regioner där den gör störst nytta, dvs. stora lokala arbetsmarknader och att någon fortsatt utvidgning av lagens tillämpningsområde därför inte bör ske. Däremot ser RRV ett värde i att utnyttja lagen som ett instrument för selektiva insatser riktade mot olika målgrupper.

Enligt lagen om allmän platsanmälan kan som jag tidigare har nämnt re-

geringen bestämma i vilken utsträckning lagen skall gälla. Med hänsyn till den betydelse frågan har anser jag dock att regeringen bör för riksdagen anmäla hur regeringen avser att utnyttja sina befogenheter.

Av de utvärderingar av försöken som gjorts framgår att lagen har gett arbetsförmedlingen en bredare täckning av platsutbudet på arbetsmarknaden samtidigt som den har stimulerat fler arbetssökande, framför allt de ombytessökande, att anlita förmedlingen. I ett läge där förmedlingen har både fler sökande och fler lediga platser att arbeta med samtidigt torde förmedlingsresultatet bli bättre, vilket är en fördel för såväl arbetssökande som arbetsgivare. Det förhållandet att flera företag genom lagen anser sig få ett bättre urval av sökande tyder på att det blivit lättare att finna "rätt man till rätt plats", något som gagnar både arbetstagaren och företaget. Mot bakgrund av detta anser jag i likhet med AMS och en i stort sett enig remissopinion att allmän platsanmälan nu bör införas i hela landet.

En utvidgning av bestämmelserna om allmän platsanmälan får sin största ekonomiska betydelse i fråga om kostnaderna för framställning av platslistor. Antalet anmälda lediga platser ökar och därmed platslistornas omfång. Med nuvarande förmedlingsteknik är platslistorna ett nödvändigt hjälpmedel för arbetsförmedlaren och kommer att behövas i stort sett i nuvarande omfattning i vart fall intill dess man mera allmänt har tillgång till dataterminaler för sökning och bevakningsmatchning av lediga platser. Som jag strax skall återkomma till kommer en viss fördjupad försöksverksamhet i detta hänseende att ge besked om på vilket sätt och i vilken omfattning man i ett framtida genomfört terminalsystem kan undvara platslistor. Denna försöksverksamhet kommer även att belysa de framtida konsekvenserna härav.

Lokala platslistor började tas i bruk inom arbetsförmedlingen under år 1966. Det sammanlagda antalet sådana listor uppgick i mars 1974 till 59 och framställdes på 38 olika tryckorter. Periodiciteten i utgivningen varierade från ort till ort. Flertalet kom emellertid ut endast en gång per vecka. Trycktiderna varierade också kraftigt med produktionstider upp till 4 1/2 dagar. Spridning av listorna mellan olika kontor var begränsad.

I en organisationsutredning år 1968 föreslog statskontoret bl.a. att ledig-anmälda platser skulle publiceras i lokala platslistor samt att ADB-resurser skulle utnyttjas för produktionen. Därefter har AMS bedrivit ett omfattande utredningsarbete rörande platsförmedlingens förstärkning med ADB-teknik i samråd med statskontoret.

I maj 1973 producerades den första dagliga platslistan med hjälp av ADB-teknik och en första rapport om arbetsförmedling med ADB-resurser lades fram i oktober 1974. Under våren 1978 fick hela landet tillgång till länsvisa ADB-producerade platslistor. Listorna framställs på totalt fem produktionsorter. Lediga platser som skall ingå i listan kan anmälas till förmedlingen på eftermiddagen och komma med i platslistan dagen därpå. Datorbearbetning, sättning, tryckning och distribution sker under natten.

Att producera platslistorna med ADB-teknik innebär stora tidsvinster och en väsentligt högre aktualitet av listorna. Vidare har informationen om enskilda platser i listorna ökat med ca 30 % och spridning sker inom hela produktionsområdet.

Även om hanteringen av det inflytande platsmaterialet således numera i hela landet sker med hjälp av ADB måste man enligt min mening räkna med ökad arbetsbelastning på förmedlingen som följd av vidgad allmän platsanmälan. Detta jämte de insatser som krävs i form av omfattande informationsåtgärder gör att den fortsatta utvidgningen måste anpassas till vad tillgängliga ekonomiska och personella resurser medger. Denna bedömning görs uppenbarligen bäst av AMS. På grund av de skäl jag nu har nämnt anser jag att det i fortsättningen bör ankomma på AMS att bestämma den takt i vilken lagstiftningen om allmän platsanmälan bör göras tillämplig i återstående delar av landet. Den nu förordade lösningen medför att ikraftträdandebestämmelserna till lagen om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen behöver ändras. Emellertid bör allmän platsanmälan även i fortsättningen bli föremål för utvärdering och jag delar AMS uppfattning att särskilt effekten för olika intressenter av allmän platsanmälan skall beaktas. SAF:s och SHIO-Familjeföretagens synpunkter på en fortsatt allsidig utvärdering har härigenom tillgodosetts. Med den inriktning av utvärderingen som AMS föreslår och som jag nu ställt mig bakom, kommer även de synpunkter som RRV anfört om att utnyttja lagen om allmän platsanmälan för selektiva insatser riktade mot olika målgrupper att kunna belysas. Jag avser att senare föreslå regeringen att allmän platsanmälan skall införas i hela landet och utgår därvid från att detta kan ske med början tidigast den 1 oktober 1979.

I årets budgetproposition (prop. 1978/79:100, bil. 15 s. 56) har jag beräknat medelsåtgången för nästa budgetår till 60,5 milj. kr för framställning av ADB-platslistor med bestämmelserna om allmän platsanmälan gällande i tio län. AMS har beräknat att kostnaderna för platslistframställningen ökar med 7,5 milj. kr. med allmän platsanmälan i hela landet från ingången av nästa budgetår. Jag är emellertid inte beredd att förorda en större ökning av anslagsbeloppet än 3,0 milj. kr. för budgetåret 1979/80, vilket begränsar AMS möjligheter att utvidga allmän platsanmälan för så vitt inte detta kan ske inom ramen för anvisat belopp och med tillgängliga personalresurser. Jag utgår vidare från att AMS kontinuerligt prövar varje möjlighet att genom olika slag av förenklingar göra besparingar i den nuvarande platslistframställningen. Möjligheten att minska antalet utgivningsdagar av platslistorna bör därvid kunna övervägas.

3.3 Försök med sökning och bevakningsmatchning av lediga platser via terminal

Med den vid listframställningen tillämpade ADB-tekniken som grund pågår sedan ett par år tillbaka också försök med terminalsökning och bevakningsmatchning. I 1975 års budgetproposition (prop. 1975:1 bil. 13 s. 77) anmälde dåvarande departementschefen ett av AMS framlagt förslag till ett terminalbaserat söknings- och matchningssystem för arbetssökande och lediga platser m.m. (Rapport 1.). Förslaget hade formen av en utvecklingsplan som sträckte sig flera år framåt i tiden. Ett omfattande utredningsarbete förutsattes på flera områden. Dåvarande departementschefen förklarade att han inte var beredd att ta ställning till införandet av det föreslagna systemet förrän ett mer i detalj utformat beslutsunderlag förelåg. AMS fick samtidigt i uppdrag att – gemensamt med statskontoret och i kontakt med berörda arbetsmarknadsorganisationer – arbeta fram ett sådant beslutsunderlag som behövdes för ett ställningstagande till frågan om upphandling av datorer och terminaler m.m. I uppdraget ingick även att målen för den platsförmedlande verksamheten och i vilken utsträckning dessa mål kunde uppfyllas med befintliga resurser skulle beskrivas. I uppdraget ingick vidare att klarlägga möjligheterna att avhjälpa eventuella brister i förmedlingssystemet med resp. utan hjälp av ADB. Till fullgörande av detta utredningsuppdrag överlämnade AMS och statskontoret en gemensam skrivelse den 24 oktober 1975 till regeringen med ett omfattande utredningsmaterial, (Rapport 2), innefattande bl.a. en målstudie och kostnadsberäkningar för olika alternativ av ADB-användning.

Nämnda rapporter anmäldes i prop. 1975/76:84 och i 1976 års budgetproposition (prop. 1975/76:100, bil. 13 s. 54). Därefter startade AMS praktiska prov med sökning och bevakningsmatchning under budgetåret 1976/77 vid arbetsförmedlingarna i Vällingby, Nyköping, Uppsala, Ronneby, Kristianstad och Landskrona. Syftet med de praktiska proven var att fastslå hur sökning och bevakningsmatchning med hjälp av ADB bör och kan utformas från förmedlingssynpunkt. Med sökning menas att förmedlaren med terminalens hjälp kan söka fram platsförslag i en platsbas där information om lediga platser finns. Detta är samma information om lediga platser som används för produktion av ADB-platslistor. Bevakningsmatchningen används sedan för att fortlöpande bevaka den arbetssökandes önskemål om lämpliga arbeten, vilket innebär att den sökandes förutsättningar och villkor jämförs med alla nya platser som inrapporteras till arbetsförmedlingen. I 1977 års budgetproposition (prop. 1976/77:100, bil. 15 s. 72) utvidgades försöken till att omfatta sammanlagt tolv arbetsförmedlingskontor. Vid åtta av dessa kontor skulle ägnas särskild uppmärksamhet åt ansträngningar att förbättra förmedlingstjänsterna till den som önskar arbete på annan ort än hemorten. Dessa s.k. länscentraler för interlokal förmedling inrättades i Stockholms län vid ett arbetsförmedlingskontor i Stockholms innerstad, i Uppsala län vid arbetsförmedlingen i Uppsala, i Kristianstads län vid ar-

betsförmedlingen i Kristianstad, i Malmöhus län vid arbetsförmedlingen i Lund, i Göteborgs och Bohus län vid citykontoret i Göteborg, i Älvsborgs län vid arbetsförmedlingen i Borås, i Västerbottens län vid arbetsförmedlingen i Umeå och i Norrbottens län vid arbetsförmedlingen i Luleå. Länscentralernas uppgift är att i första hand förmedla sökande i det egna länet till lediga platser i andra län. Varje länscentral har sedan juni 1978 tillgång till det samlade platsutbudet i hela landet. Fr.o.m. budgetåret 1978/79 utvidgades försöksverksamheten med länscentraler för interlokal förmedling till ytterligare tre län för att den pågående utvärderingen skulle baseras på ett tillräckligt omfattande erfarenhetsmaterial. Dessa länscentraler inrättades i Värmlands län vid arbetsförmedlingen i Karlstad, i Gävleborgs län vid arbetsförmedlingen i Gävle och i Kopparbergs län vid arbetsförmedlingen i Falun. Sammanlagt pågår idag försök med sökning och bevakningsmatchning vid femton arbetsförmedlingskontor och AMS disponerar tjugo terminaler för denna verksamhet.

I den rapport som fogats till AMS förut nämnda skrivelse den 6 oktober 1978 redovisas utfallet av den hittills bedrivna försöksverksamheten med sökning och bevakningsmatchning med hjälp av ADB för dels lokalt bundna arbetslösa och dels personer som uppgett sig ha intresse att ta arbete på annan ort.

Av utvärderingen framgår att terminalsystemet medverkat till att fler arbetssökande får platsförslag och att antalet förslag till varje person ökar med mer än sex gånger jämfört med ett enbart manuellt system. Utvärderingen visar också att när det gäller att överblicka ett stort platsutbud, t.ex. på stora lokala arbetsmarknader och vid interlokal förmedling, platsförmedling med hjälp av terminal är överlägsen ett manuellt framtagande av platsförslag.

Vidare konstateras i rapporten att det finns en klar tendens till att utsikterna för en arbetssökande att få ett arbete av längre varaktighet och ett arbete som stämmer överens med hans önskemål och förutsättningar är större i ett ADB-assisterat sökningsförfarande än i ett konventionellt system.

Arbetsgruppen föreslår i anslutning härtil att terminalsystemet för sökning och bevakningsmatchning under budgetåren 1979/80–1981/82 byggs ut till att omfatta alla arbetsförmedlingar i landet. För budgetåret 1979/80 föreslår arbetsgruppen att terminalsystemet byggs ut med ytterligare 140 terminaler.

Mot bakgrund av rapporten föreslår AMS för sin del att försöken med användning av ADB i det direkta förmedlingsarbetet får fortsätta och byggas ut ytterligare. AMS är emellertid inte beredd att ta ställning till utbyggnaden på längre sikt, vilket skett i rapporten, utan föreslår att medel anvisas för en första utbyggnadsetapp för budgetåret 1979/80 i den omfattning som arbetsgruppen har föreslagit. AMS kommer i sin anslagsframställning för budgetåret 1980/81 att redovisa medelsbehovet för kommande utbyggnadsetapper. Statskontoret tillstyrker också arbetsgruppens förslag till ut-

byggnad för budgetåret 1979/80 och framhåller att den fortsatta utbyggnaden bör prövas budgetårsvis under fortsatt utvärdering av kostnader och effekter. En reservant i statskontorets styrelse förordar en begränsad, utökad försöksverksamhet med en dubbling av det nuvarande antalet terminaler. Flera remissinstanser, däribland RRV, försvarets rationaliseringsinstitut, Sveriges industriförbund, SHIO-Familjeföretagen, DAFA och Landstingsförbundet, menar att resultaten av försöksverksamheten inte kan ligga till grund för den av arbetsgruppen föreslagna utbyggnaden utan att grundligare försöksverksamhet med begränsad utökning av antalet terminaler bör ske innan slutlig ställning tas till ett permanent terminalsystem för platsförmedlingen. TCO, SACO/SR, LO och SAF tillstyrker förslaget om utbyggnad för budgetåret 1979/80. SACO/SR tillägger att det är nödvändigt att arbetsförmedlingen i framtiden erhåller assistans av ett utbyggt ADB-system för sökning och bevakningsmatchning. TCO och LO anför liknande synpunkter. Svenska kommunförbundet tillstyrker en successiv terminalutbyggnad i främst storstadsområdena.

Utvärderingen av den hittills bedrivna försöksverksamheten visar enligt min mening tydligt att ADB-assisterad förmedling ger väsentliga vinster jämfört med vad som eljest är möjligt att uppnå. Sålunda kan förmedlaren och den arbetssökande med hjälp av terminalsökning komma i kontakt med ett många gånger större platsmaterial än tidigare. Med hjälp av terminal kan också sökningen under förmedlingssamtalets gång anpassas till den arbetssökandes önskemål och behov. Vinsten med detta ligger främst på den kvalitativa sidan, dvs. i form av en god överblick över ett mycket omfattande platsmaterial. Detta ger framför allt fördelar på stora lokala arbetsmarknader och i samband med interlokal förmedling. Varje förmedling med sökterminal har idag omedelbar tillgång till hela platsutbudet i landet och terminalsökningen kan också kombineras med bevakningsmatchning.

Jag har således blivit övertygad om att användningen av ADB-teknik i platsförmedlingen i vart fall på sikt är en förutsättning för att arbetsförmedlingen skall kunna bjuda både de arbetssökande och arbetsgivaren den service de har rätt att fordra. Möjligheterna till sådan verksamhet bör därför byggas ut allt efter som beslutsunderlaget förbättras, framför allt som ett resultat av försöken med s.k. modellkontor till vilka jag återkommer senare, och de erforderliga resurserna härför kan ställas till förfogande. Jag har styrkts i denna min övertygelse av bl. a. erfarenheter som gjorts i andra länder av användningen av ADB i platsförmedlingen. I Europa har flera länder sådan försöksverksamhet, däribland Västtyskland och England. I England bedrivs försöksverksamheten i nordöstra London och omfattar 15 förmedlingskontor med sammanlagt 150 terminaler. I en nyligen presenterad utvärdering av försöksverksamheten har erfarenheterna ansetts så goda, att verksamheten föreslås bli utvidgad till hela London-området. I vissa delstater i USA har modern datateknik använts sedan länge i förmedlingsarbetet. Inom Norden har ADB i platsförmedlingen också uppmärk-

sammats och planer finns på att inleda ett samarbete mellan de nordiska länderna i denna fråga.

Jag delar dock den uppfattning som har kommit till uttryck inte bara i AMS framställning utan också i flera remissyttranden, att den rapport som nu har presenterats inte utgör en tillräcklig grund för att ställning skall kunna tas till frågan hur ett fullt utbyggt terminalsystem för platsförmedlingen skall se ut. Den fortsatta utvärderingen bör därför inriktas på att ta fram underlag för att senare kunna avgöra utformning och omfattning av ett permanent terminalsystem. Det är i detta sammanhang också viktigt att denna utvärdering sker i enlighet med de riktlinjer regeringen föreslår för införande av ADB i statsförvaltningen. Jag återkommer till detta senare. Jag vill vidare understryka det angelägna i att i den fortsatta utvärderingen också beaktas olika förenklingar som kan göras i systemet och i de rutiner som tillämpas för platslistframställningen och vid platsförmedlingen samt de besparingseffekter som kan uppkomma härav. I utvärderingen bör också ingå att jämföra olika terminalsystem på marknaden med det system som AMS använder idag.

Flera remissinstanser, däribland RRV, menar att i avvaktan på ytterligare utvärdering så bör inte terminalsystemet byggas ut under budgetåret 1979/80 i den omfattning AMS föreslår. Ingen remissinstans har dock motsatt sig utbyggnad av försöksverksamheten under nästa budgetår. AMS har föreslagit att antalet terminaler i den fortsatta försöksverksamheten med sökning och bevakningsmatchning skall ökas med 140 och att utbyggnaden börjar vid de större förmedlingskontoren.

För egen del anser jag att för nästa budgetår bör en inte oväsentlig utbyggnad av försöken komma till stånd. Tillskottet av nya terminaler under nästa budgetår bör beräknas så att samtliga distriktskontor kan tilldelas en terminal. Detta skulle innebära att större delen av de arbetssökande som behöver mera avancerad förmedlingsservice skulle kunna biträdas av förmedlare och terminalbaserad sökning samtidigt som personalen vid samtliga distriktskontor – som lokalt svarar för den mera fullständiga förmedlingsservicen – kunde bli förtrogna med ADB-teknikens möjligheter. Även distriktsarbetsnämndernas ledamöter skulle på nära håll kunna följa de fortsatta försöken. AMS förfogar under innevarande budgetår över 20 terminaler för försök med sökning och bevakningsmatchning. Med hänsyn härtill och till vad jag strax kommer att förorda i fråga om särskilda terminaler för försöksverksamhet vid s. k. modellkontor i Södermanlands län anser jag att AMS under nästa budgetår för landet i övrigt bör disponera ytterligare 70 terminaler.

I årets budgetproposition (prop. 1978/79:100, bil. 15, s. 56) har jag beräknat medelsåtgången för nästa budgetår till 21,6 milj. kr. för utvecklingskostnader och driftkostnader av nuvarande försök med sökning och bevakningsmatchning. Jag beräknar det ytterligare medelsbehovet för fortsatta försök med sökning och bevakningsmatchning i den omfattning jag nu har föreslagit till 12,4 milj. kr.

Jag vill i detta sammanhang nämna att AMS i skrivelse den 21 april 1978 har begärt att redan under innevarande budgetår få hyra fyrtio terminaler att användas på företag vid större företagsomställningar. Bakgrunden till förslaget är följande. Arbetsförmedlingen har ofta i samband med varsel om företagsnedläggning eller uppsägning av större omfattning i samråd med företaget och de fackliga organisationerna placerat en arbetsförmedlare i företaget för att där informera om olika arbetsmarknadspolitiska hjälpmedel och hjälpa till att försöka ordna nya arbeten åt de berörda. Ett exempel på detta är att AMS och Svenskt Stål AB (SSAB) under våren 1978 i samband med väntade omställningar inom SSAB kom överens om att placera arbetsförmedlare vid vissa av företagets arbetsplatser, nämligen i Oxelösund, Borlänge, Grängesberg och Luleå. I detta sammanhang erhöll förmedlarna också tillgång till terminal för sökning och bevakningsmatchning och kostnaderna för hyra och drift av terminalerna bekostades av SSAB. Ifrågavarande terminaler är identiska med de terminaler som används på olika arbetsförmedlingskontor i försöksverksamheten med sökning och bevakningsmatchning. För att komma i kontakt med den datalagrade platsinformationen kopplades terminalen till databasen via det allmänna telefonnätet. Till arbetsförmedlarnas förfogande ställde företaget ett antal personalombud för att informera om förmedlingsverksamheten inom företaget.

Det är enligt min mening mycket väsentligt att arbetsförmedlingen, i fall då företag tvingas vidta sådana åtgärder som kan leda till omfattande uppsägningar, har möjligheter att i samråd med berörda parter ställa sina tjänster till förfogande i företaget och därmed underlätta kontakterna för den personal som vill utnyttja dessa tjänster. Att förmedlingen då också som skett i de fall som jag nyss har nämnt bör kunna ha tillgång till det datalagrade platsmaterialet över en terminal finner jag naturligt i all synnerhet som transport och sammankoppling med datasystem kan ske med mycket enkla medel. Jag förutsätter att det antal terminaler i arbetsförmedlingen som enligt vad jag nyss har förordat ställs till AMS förfogande under nästa budgetår också kommer att kunna användas för förmedlingsverksamhet av det slag som jag nu har berört. I sådana fall bör emellertid kostnaderna för hyra och drift av den tekniska utrustningen bekostas av företaget i fråga, då terminal behöver installeras på företaget för längre tid.

3.4 Principer för användningen av ADB i statsförvaltningen

I anslutning till vad jag nu har anfört om ADB i arbetsförmedlingen vill jag erinra om den proposition (1978/79:121) som regeringen nyligen lagt fram om ADB i statsförvaltningen. I denna redovisas regeringens principiella syn på myndigheternas användning av ADB. Bl.a. redovisas åtgärder för att ta fram en förbättrad beslutsordning för systeminvesteringar samt regler och riktlinjer för utveckling och drift av ADB-system.

Den särskilda beslutsordningen för systeminvesteringar innebär att formella regler skall utfärdas för etappindelning, beslutspunkter och beslutsunderlag. De generella riktlinjerna för ADB syftar till att skapa en viss enhetlighet och kvalitativ miniminivå i användningen av ADB i statsförvaltningen.

Regeringen kommer senare att ta ställning till hur den särskilda beslutsordningen och de generella riktlinjerna skall utformas i detalj. Det är dock enligt min mening, angeläget att utveckling, införande och drift av ADB-systemet för sökning och bevakningsmatchning utformas på ett sätt som står i överensstämmelse med regeringens principiella syn i dessa frågor.

Detta innebär bl.a. att utveckling och införande av systemet bör ske etappvis. Systemets effektivitet och konsekvenser i övrigt bör följas upp efter hand som utvecklingsarbetet fortskrider. Försöksverksamheten bör ske med realistiska förutsättningar samt planeras noga. Det är viktigt att försöksverksamheten utvärderas med avseende på systemets ekonomiska konsekvenser i vid mening, service till arbetssökande och arbetsgivare, personalens arbetssituation, säkerhet och sårbarhet. Enligt min mening är en grundlig sådan utvärdering nödvändig för ställningstaganden till fortsatta försök eller slutligt idrifttagande.

Vidare måste utvecklingsarbetet läggas upp på ett sådant sätt att statsmakterna och andra intressenter, t.ex. personalen på arbetsförmedlingarna, får insyn i och inflytande på systemets utformning.

Enligt nämnda proposition bör datordrift som är av större omfattning ske för varje verksamhet för sig ("dedicerad" drift). Detta innebär att AMS bör svara för driften av ett utbyggt system för sökning och bevakningsmatchning. Vidare bör datordriften bl.a. av sårbarhetsskäl och regionalpolitiska skäl spridas geografiskt. Vid avgöranden om hur datordriften skall fördelas mellan central, regional och lokal nivå bör beaktas såväl hur den datorstödda verksamheten är organiserad som databehandlingens omfattning och karaktär samt kostnaderna vid olika grad av spridning. I beslutsunderlaget inför ett slutligt ställningstagande till systemet för sökning och bevakningsmatchning bör ingå en beskrivning av olika driftlösningar samt deras konsekvenser. Vad nu sagts hindrar inte att datordriften under försöksperioden som hittills, utförs av en servicebyrå.

Det får vidare ankomma på regeringen att föreskriva närmare riktlinjer angående utvärderingens uppläggning. Jag avser att i annat sammanhang återkomma till detta.

3.5 Modellkontor

Under budgetåret 1976/77 inleddes en försöksverksamhet vid vissa arbetsförmedlingar för att systematisera de åtgärder som vidtas i platsförmedlingsärenden, "Försök med fasta arbetsformer i platsförmedlingen". Försöken var i första hand ett sätt att söka fastställa vilka arbetsmoment

som är nödvändiga för att grundläggande individuell förmedlingshjälp skall komma dem till del som anlitar arbetsförmedlingen. Försöken pågår f.n.

AMS föreslår nu att jämsides med den utbyggnad av terminalsystemet som har behandlats i det föregående en vidare utveckling med ADB-teknik skall bedrivas för att få till stånd en samlad lösning av platsförmedlingsfunktionen i dess helhet. Bl.a. har de försök med fasta arbetsformer vid platsförmedling som gjorts fäst uppmärksamheten på behovet härav. En sådan lösning bör prövas som innebär att arbetsförmedlingen får datatekniska hjälpmedel för alla eller flertalet funktioner inom platsförmedlingen, att terminaler står till förfogande för alla som arbetar med platsförmedling och slutligen att verksamheten bedrivs vid alla kontor inom en väl avgränsad arbetsmarknad. AMS benämner denna verksamhet försök med s.k. modellkontor.

Enligt förslaget avses försöken omfatta ett helt län med allmän platsanmälan och med fasta arbetsformer vid platsförmedlingen. AMS föreslår för egen del Södermanlands län.

Försöket är tänkt att omfatta förutom fasta arbetsformer, inskrivning av arbetssökande direkt i terminal, terminalsökning bland lediga platser samt bevakningsmatchning bland nytillkommande platser. De nuvarande platslistorna tas bort och i stället presenteras en del av det lokala platsutbudet för de sökande på platskort uppsatta i kundmottagningen. Terminaler kommer att användas för så många arbetsmoment som är möjligt, bl.a. för utskrift av s.k. introduktionskort, för registrering av förmedlingsåtgärder och för framtagande av den s.k. planeringsinformationen. AMS föreslår att försök med modellkontor får starta under budgetåret 1979/80. En enig remissopinion har tillstyrkt AMS förslag i denna del.

Jag delar AMS uppfattning att en vidare användning av ADB i förmedlingsarbetet bör prövas på sätt som avses med modellkontorsförsöken. Detta är ett sätt att pröva terminalsystemet i en platsförmedlingsmetodik som försöker ta till vara alla de fördelar som kan komma ut av ADB-tekniken. Försöken bör också under verksamhetens gång anpassas till vunna erfarenheter. Dessa försök bör, som också flera remissinstanser anført, utvärderas innan slutlig ställning tas till utformningen och omfattningen av ett terminalsystem för platsförmedlingen. Jag förutsätter emellertid att såväl de utvidgade försöken med sökning och bevakningsmatchning som modellkontorsförsöken kan påbörjas planenligt med de personalresurser som har föreslagits för arbetsmarknadsverket för nästa budgetår i årets budgetproposition (prop. 1978/79:100, bil. 15 s. 47). Likaså räknar jag med att den personalutbildning som behöver komma till stånd i anslutning till de utvidgade försöken i första hand skall kunna rymmas inom den anslagsram för personalutbildning som föreslagits i nämnda proposition. AMS har beräknat att försöken med modellkontoren kräver ett tillskott av 60 terminaler utöver dem som har beräknats för sökning och bevakningsmatchning. I enlighet härmed beräknar jag i likhet med AMS ett belopp av 7,7 milj. kr. för försöksverksamhet med modellkontor.

Jag har nu förordat att AMS för nästa budgetår får ett tillskott på sammanlagt 130 terminaler. Beträffande fördelningen av dessa terminaler har jag redovisat mina ställningstaganden särskilt för den fortsatta försöksverksamheten med sökning och bevakningsmatchning och för modellkontorsförsöken. AMS bör emellertid vara oförhindrad att disponera visst antal av de terminaler som jag har förordat för de fortsatta försöken med sökning och bevakningsmatchning för modellkontorsförsöken om AMS finner det lämpligt eller behövligt för att sistnämnda försök skall kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt.

Jag vill i detta sammanhang också anmäla att AMS, enligt vad jag har erfarit, under hösten 1978 tillsatt en arbetsgrupp med representanter för arbetsmarknadens parter för att se över platsförmedlingens organisation. Platsförmedlingen har under senare år fått ett minskat utrymme inom arbetsförmedlingens verksamhet och skälet härtill är bl.a. den kraftiga expansionen inom arbetsmarknadsutbildningen och alla de olika arbetsmarknadspolitiska insatser som krävts för att hålla arbetskraft kvar i företagen. Arbetsgruppens huvudfråga gäller hur den framtida organisationen av platsförmedlingen inom förmedlingskontoren skall se ut. Arbetsgruppen skall bl.a. klargöra utrymmet för platsförmedlingen under de ändrade förutsättningar som förutsätts skapas under de närmaste åren. De organisatoriska konsekvenserna vid införandet av ADB skall också beaktas liksom behovet av förändringar av kontorsnätet. Arbetsgruppen skall vidare ta hänsyn till de konsekvenser förändringarna i förmedlingens organisation får på AMS centralt. Arbetet skall bedrivas i två etapper. Den första etappen skall i sina huvuddrag vara klar till september 1979, då bl.a. modellkontorens organisation behöver fastställas. Den andra etappen skall vara slutförd till hösten 1981, då ett systemförslag baserat på modellkontorsverksamheten beräknas föreligga.

3.6 Distriktsarbetsnämnderna

När den nuvarande organisationen för arbetsmarknadsverket byggdes upp i mitten av 1940-talet ansågs det självklart att arbetsmarknadens parter skulle vara representerade i verkets ledningsorgan och därmed få möjlighet att ge sina synpunkter på och direkt påverka utformningen och tillämpningen av olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Företrädare för arbetstagarnas och arbetsgivarnas huvudorganisationer ingick således redan från arbetsmarknadsverkets tillkomst som ledamöter i såväl styrelsen för AMS som i länsarbetsnämnderna. Regler härom skrevs in i instruktionen för arbetsmarknadsverket.

I början av 1970-talet väcktes tanken på att också på det lokala planet tillskapa former för en mera integrerad samverkan mellan arbetsförmedlingen och arbetsmarknadens parter men också att bereda kommunerna, tillfälle att direkt ta del i utformningen av arbetsförmedlingens verksam-

het. För att utreda denna fråga och lägga fram förslag hur en sådan samverkan skulle kunna åstadkommas tillsattes inom regeringskansliet en arbetsgrupp i vilken de olika intressenterna var företrädare.

I september 1975 avlämnade arbetsgruppen promemorian Lekmän i arbetsförmedlingen (DsA 1975:9). Arbetsgruppen ansåg sig bl.a. kunna konstatera att det lekmannainflytande som då fanns centralt och på länsnivå inte var tillräckligt och pekade vidare på att formaliserade kontaktvägar saknades mellan kommuner och arbetsförmedling. Arbetsgruppen föreslog att partsammansatta nämnder skulle inrättas vid varje arbetsförmedlingsdistrikt.

Vid remissbehandlingen av promemorian var meningarna delade i fråga om värdet av sådana nämnder. Länsarbetsnämnderna var med några få undantag tveksamma med motiveringen att lokala nämnder inte behövdes eller inte ökade effektiviteten i förmedlingsarbetet. RRV pekade på vikten av att försöksverksamheten blev utvärderad. Övriga remissinstanser däribland AMS, tillstyrkte eller lämnade förslaget utan erinran.

Efter riksdagens beslut (prop. 1975/76:84, InU 1975/76:28, rskr 1975/76:222) påbörjades försöksverksamhet med distriktsarbetsnämnder i januari 1977 i hela landet med undantag för Stockholms län där nämnderna startade ett halvår senare. Idag finns 78 distriktsarbetsnämnder och varje nämnd består av ordförande och normalt åtta andra ledamöter och lika många suppleanter. Chefen för distriktskontoret är självskriven ledamot och dessutom ordförande i nämnden. Av ledamöterna i övrigt utses två på förslag av kommunerna i distriktet och två på förslag av vardera SAF, LO och TCO. I distrikt med universitet eller högskola utses dessutom en ledamot av SACO/SR.

Försöksverksamheten med distriktsarbetsnämnder har nu pågått i två år och en arbetsgrupp inom AMS för uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten (DANUP) i vilken ingått representanter för såväl arbetsmarknadens parter som Svenska kommunförbundet överlämnade i november 1978 en rapport till AMS. Rapporten har remitterats för yttrande till samtliga länsarbetsnämnder som hört distriktsarbetsnämnderna varefter AMS med skrivelse den 16 februari 1979 överlämnat rapporten till regeringen med förslag att distriktsarbetsnämnderna får ingå som en permanent del av arbetsmarknadsverkets organisation.

Av AMS skrivelse framgår att den förut redovisade tveksamma inställningen till distriktsarbetsnämnderna hos åtskilliga länsarbetsnämnder numera har förbyts i en positiv inställning till dessa nämnder. Länsarbetsnämnderna och distriktsarbetsnämnderna har således nästan genomgående tillstyrkt arbetsgruppens samtliga förslag. En länsarbetsnämnd har dock förordat fortsatt försöksverksamhet i huvudsak i nuvarande form. En annan länsarbetsnämnd har förordat försöksverksamhet på grundval av de förslag som framlagts i rapporten.

Distriktsarbetsnämnden är f.n. ett huvudsakligast rådgivande organ

med viss beslutanderätt i enskilda ärenden. Nämnden har inte funktion som styrelse inom arbetsförmedlingen och en viktig uppgift för nämndens ledamöter är att kunna fungera som förbindelselänk mellan förmedlingen och olika intressenter. Arbetsgruppen har funnit att distriktsarbetsnämndens nuvarande organisation som i huvudsak rådgivande organ skapat osäkerhet bland såväl ledamöter som inom distriktskontor och länsarbetsnämnder beträffande arbetsuppgifter och ansvarsområden. Arbetsgruppen har övervägt olika organisationsförslag och förordar att distriktsarbetsnämnden inordnas i arbetsmarknadsverkets organisation som en lekmanastyrelse inom arbetsförmedlingen. Nämnden erhåller på så sätt motsvarande ställning inom arbetsförmedlingen som lekmanastyrelsen resp. nämnden har inom AMS och länsarbetsnämnden. Av rapporten framgår att den hittillsvarande försöksverksamheten med distriktsarbetsnämnder har visat att förmedlingsarbetet underlättats och effektiviserats i väsentliga avseenden. Jag anser därför tiden vara mogen att permanenta och inordna distriktsarbetsnämnderna i arbetsmarknadsverkets reguljära organisation på sätt som arbetsgruppen har föreslagit. Det ankommer på regeringen att meddela föreskrifter om distriktsarbetsnämndernas arbetsuppgifter och befogenheter.

AMS föreslår vidare att med hänsyn till de föreslagna förändringarna i distriktsarbetsnämndsorganisationen och till de nya uppgifter som härigenom tillförs distriktskontoren dessa genomsnittligt bör få ett personaltillskott motsvarande en halv handläggare- och en halv biträdestjänst. Vidare begär AMS medel för att anordna introduktionsutbildning för nya ledamöter i nämnderna och särskilda medel till arbetsmarknadsparterna och Svenska kommunförbundet för kompletterande utbildning och information till sina företrädare i nämnderna. Frågan om ytterligare personal liksom frågan om ytterligare utbildningsmedel får på sedvanligt sätt prövas i kommande budgetarbete.

I detta sammanhang vill jag också anmäla följande fråga som har tagits upp i AMS skrivelse.

Enligt instruktionen (1965:667) för arbetsmarknadsverket (ändrad senast 1977:911) skall i Gotlands län länsarbetsnämnden utgöra distriktsarbetsnämnd (40 b § 2 st). Detta undantag har gjorts eftersom länet utgör ett enda arbetsförmedlingsdistrikt. AMS föreslår nu att en distriktsarbetsnämnd även inrättas inom Gotlands län. Som skäl härför anför AMS dels att länsarbetsnämnden som handhar övergripande planeringsfrågor inte har möjlighet att vid plenisammanträdena behandla de mer konkreta förmedlingsfrågorna som åvilar distriktsarbetsnämnd, dels att talan mot beslut som i sista instans förs hos AMS endast kan överklagas i en besvärinstans eftersom distriktsarbetsnämnd och länsarbetsnämnd är identiska, dels att chefen för distriktskontoret på Gotland inte är ledamot och ordförande i distriktsarbetsnämnden såsom andra distriktskontorschefer. Jag biträder AMS förslag. För riksdagens kännedom vill jag också meddela att

jag avser att föreslå regeringen att SACO/SR som idag endast är företräd i distriktsarbetsnämnder på orter där det finns universitet eller högskola blir företräd i samtliga distriktsarbetsnämnder.

Beträffande distriktsarbetsnämndernas sammansättning vill jag också anmäla följande.

Enligt gällande instruktion skall två ledamöter i distriktsarbetsnämnden utses på förslag av SAF. Det förekommer emellertid inom vissa distrikt att annan arbetsgivareorganisation har större andel av marknaden mätt i antalet anställda än SAF. Sådan organisation kan t.ex. vara Statens förhandlingsorganisation (SFO) eller Kooperationens förhandlingsorganisation (KFO). I sådana fall bör även sådan organisation kunna få föreslå representanter i nämnden. Detta skall inte behöva leda till några konfliktsituationer eftersom arbetsgivarsidan liksom hittills bör vara representerad med två ledamöter.

4 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom arbetsmarknadsdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen.

5 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att antaga förslaget till

1. lag om ändring i lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen.

dels att godkänna

2. de riktlinjer för sökning och bevakningsmatchning av lediga platser med ADB-teknik som jag har förordat

3. de riktlinjer för organisation m.m. av distriktsarbetsnämnderna som jag har förordat

dels att

4. till B 1. Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1979/80 under tolfte huvudtiteln utöver i prop. 1978/79:100, bil. 15 förslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 23 100 000 kr.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

*Bilaga I***Sammanfattning av utredningen om Arbetsförmedling med ADB-resurser, rapport 4 – förslag om utbyggt söksystem och modellkontor****1 Inledning**

Arbetsgruppens förslag går i korthet ut på följande:

1. Lagen om allmän platsanmälan utsträcks från den 1 mars 1979 till att gälla hela riket.
2. De av AMS och Statskontoret utvecklade terminalsystemen för hjälp till arbetssökande med sökning och bevakningsmatchning byggs ut fr.o.m. budgetåret 1979/80, så att de efter tre år omfattar arbetsförmedlingarna i hela landet. Samtidigt förstärkes förmedlingen kraftigt personellt.
3. Arbetsgruppen föreslår att regeringen fattar beslut om att upphandling av datorutrustning åt arbetsförmedlingen får genomföras.
4. En verksamhet med s k modellkontor startas hösten 1979 vid arbetsförmedlingarna i Södermanlands län, i syfte att åstadkomma en mer genomgripande effektivisering av alla platsförmedlingsrutiner och en mer allsidig förbättring av förmedlingens service till arbetssökande och arbetsgivare. Resultatet från modellkontoren skall inlemmas i det utbyggda söksystemet.

2 Allmän platsanmälan

Regeringen lade i december 1975 fram förslag om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen (prop 1975/76:84). Dåvarande arbetsmarknadsministern ansåg starka skäl föreligga att vidta åtgärder för att ge arbetsförmedlingen en så fullständig överblick som möjligt över platsutbudet. Man borde pröva om man genom en i lag föreskriven anmälningsskyldighet av lediga platser inom rimlig tid kunde uppnå en vidgad platsanmälan av tillräcklig omfattning. Regeringen borde få bestämma omfattningen av verksamheten. Den borde till en början omfatta K, L och M län och där utvärderas fortlöpande. Införandet av obligatorisk platsanmälan – här benämnd allmän platsanmälan – kopplades bl.a till att arbetsförmedlingen i dessa län hade tillgång till ADB-platslistor för att publicera platsinformation. – Inrikesutskottet tillstyrkte regeringens förslag (In U 1975/76:28). Utskottet utgick från att det skulle visa sig ändamålsenligt att med tiden utsträcka systemet till att omfatta hela landet. Taktiken av utbyggnaden skulle få avgöras med hänsyn till bl.a. erfarenheterna av den föreslagna försöksverksamheten i de tre länen.

Försöken med allmän platsanmälan syftade sålunda till att förmedlingen skulle få en mera fullständig överblick över platsutbudet och att se om detta kunde åstadkommas genom lag.

Inom AMS har sedan lagen infördes pågått en löpande uppföljning av effekterna. Resultaten av denna uppföljning har efter hand redovisats till regeringen. Regeringen har på grund härav två gånger beslutat om att utvidga områdena där lagen skall gälla, så att de nu omfattar tio län. Under första halvåret 1978 har ett utredningsarbete kring lagen gjorts genom expertgruppen för utredningsverksamhet i arbetsmarknadsfrågor (EFA) (SOU 1978:60).

De inom AMS gjorda uppföljningarna har visat, att lagen under de första åren medfört en ca 40-procentig ökning av antalet till arbetsförmedlingen nyanmälda lediga platser i K, I. och M län. Detta motsvarar helt de förväntningar man i detta avseende hade i den utredning (UPI) som gjordes före beslutet om lagen ifråga. Den fortsatta utvecklingen i dessa tre län och i senare tillkomna sju län visar motsvarande kraftiga ökning i platstillströmningen.

Utöver denna huvudfråga vid lagens införande, har genom utvärdering inom AMS framkommit positiva effekter i flera andra avseenden. Nämnas skall att det skett en kraftig ökning av praktikarbete och sådana korttidsanställningar som lagen omfattar, något som i första hand kommer yngre arbetskraft till godo.

Observeras skall att även anmälan av korttidsplatser, som är undantagna från lagen har ökat. Vidare har införandet av lagen medfört att de ombytessökande med varaktigt arbete anlitar förmedlingen i större utsträckning än tidigare. AMS anser att även detta är av betydelse, eftersom en viss ökad rörlighet bland dem som redan har sysselsättning skulle underlätta för förmedlingen att finna lösningar för de arbetslösa. Även sökande med tillfälligt arbete har i de områden där lagen införts sökt sig till förmedlingen i ökad utsträckning.

En statistisk studie som gjorts inom AMS under februari och mars 1978 visar att överensstämmelserna (matchningsmöjligheterna) mellan sökande och platser ökat där allmän platsanmälan införts.

Ett försök genom EFA-gruppens utredning att skatta effekterna av allmän platsanmälan på registreringstiderna vid arbetsförmedlingen för arbetssökande och vakanser har dock inte gett något klart utslag.

Genom EFA-gruppen har resultat framkommit som tyder på att företagen upplevt allmän platsanmälan positivt. Samtliga tillfrågade ansåg att kostnaderna i samband med de ökade kontakterna med arbetsförmedlingen var obetydliga. Nästan hälften uppgav en påtaglig ökning av rekryteringsresultaten.

AMS har genom förfrågning i mars 1978 hos länsarbetsnämnderna i de län där lagen införts funnit att efterlevnaden i stort sett varit god. Arbetsgivarens skyldighet att meddela förmedlingen när plats inte längre är aktuell

efterlevs genomgående sämre än skyldigheten att anmäla. I vissa fall har svårigheter förekommit vad gäller lagens tolkning på enskilda punkter.

Arbetsgruppen finner sålunda att lagen om allmän platsanmälan, som genom regeringens beslut successivt införts till att omfatta tio län, har lett till vidgad platsanmälan till arbetsförmedlingen, att denna effekt haft avsedd omfattning och att den varit bestående. Även andra positiva effekter har konstaterats, bl.a. beträffande benägenheten hos ombytestsökande att anlita förmedlingen. Efterlevnaden av lagen har varit god. Mot dessa positiva effekter skall ställas obetydligt ökade kostnader för arbetsgivarna och visst merarbete vid urval av sökande. Men lagen har också medfört positiva effekter för arbetsgivarna, bl.a. i form av ökade kontakter med förmedlingarna med allt vad detta innebär i form av ökad information och möjlighet att få del av olika arbetsmarknadspolitiska medel.

Vad som sagts avser lagens effekter hittills. Arbetsgruppen anser att betydelsen av lagens införande även bör bedömas på längre sikt. Förutsättningarna för arbetsförmedlingarna att sprida information om de ledigangmälda platserna blir i fortsättningen större än hittills genom att dagliga ADB-platslistor från mitten av 1978 införts i hela landet. AMS har i sina anslagsäskanden för 1979/80 dessutom föreslagit regeringen att resurser med terminaler för sökning och bevakning av lediga platser skall börja införas vid arbetsförmedlingarna i stor skala. Ett utförligt underlag för detta förslag redovisar arbetsgruppen i föreliggande utredning. Effekten av förmedlingens åtgärder väntas öka avsevärt om denna förstärkning, som nu förbättrats under flera år, kan få genomföras på föreslaget sätt. Vidare vill arbetsgruppen peka på betydelsen av att allmän platsanmälan är införd i landet vid en tidpunkt då allmän arbetslöshetsförsäkring, såsom föreslagits av ALF-utredningen, kommer att införas. Genomförandet av denna reform underlättas avsevärt om arbetsförmedlingen täcker hela platsutbudet på arbetsmarknaden.

Mot bakgrund av att lagen haft avsedd verkan att ge arbetsförmedlingen tillgång till i stort sett alla lediga platser på arbetsmarknaden och med tanke på dels den betydande upprustning av platsförmedlingen tekniskt och personellt som föreslås ske, dels den föreslagna reformen om allmän arbetslöshetsförsäkring är det enligt arbetsgruppens mening starkt motiverat att lagen blir gällande för hela landet.

I det utomordentligt kärva läge som råder på arbetsmarknaden är det enligt arbetsgruppens mening i högsta grad motiverat att lagen redan nu införts till att omfatta hela landet, så att de lediga platser som finns kommer till arbetsförmedlingens kännedom. Arbetsgruppen föreslår därför att lagen från den 1 mars 1979 får tillämpas i hela landet.

Arbetsgruppen föreslår, att lagen om allmän platsanmälan även fortsättningsvis följs upp ifråga om lagens efterlevnad och tillämpning samt dess effekter ifråga om platsutbudets sammansättning och överensstämmelserna med de sökande vid arbetsförmedlingen. Liksom EFA föreslår utred-

ningen att allmän platsanmälan även följs upp med kompletterande anpassningar och förändringar i förmedlingarnas verksamhet och arbetsrutiner.

Till arbetsgruppens slutsatser och förslag har ledamot Gunnar Westermarck, SAF, lämnat ett särskilt yttrande vilket har följande lydelse.

Arbetsförmedlingens främsta uppgift är att ge tjänster åt arbetskraftssökande företag och arbetssökande personer. Genom att hålla en väl utrustad och effektiv platsförmedling skall förmedlingen förmå kunderna att utnyttja tjänsterna i den utsträckning arbetsmarknadssituationen kräver. Det är alltså principiellt felaktigt att genom lag ålägga skyldighet att utnyttja arbetsförmedlingens tjänster.

Om försök ändock görs med ett obligatorium att anmäla lediga platser måste en förutsättning för skyldighetens bestånd vara att den visar sig medföra bestående förbättringar för mottagarna av förmedlingstjänsterna. Detta bör utvärderas genom fortsatt utvärdering av lagens verkan. En sådan utvärdering kan givetvis inte ha som huvudsyfte att utvärdera hur antalet platsanmälningar ökar, utan den måste ange i vad mån själva förmedlingsarbetet effektiviseras, t.ex. i form av minskade vakans- och söktider eller bättre matchning.

För arbetsgivarna är det väsentligt att platsförmedlingen förbättras. Som framgår av andra delar i rapporten finns goda möjligheter att med tillämpning av ADB-teknik effektivisera förmedlingen. Det är verkets uppfattning att en allmän platsanmälan är en viktig förutsättning för att denna utveckling skall bli framgångsrik. Utvärderingen bör därför också inrymma analys av detta samband, liksom av vilken ökad betydelse allmän platsanmälan kan få om en allmän arbetslöshetsförsäkring genomförs.

I avvaktan på en sådan mer fullständig utvärdering bör tillämpningen av lagen alltså ha karaktär av försök.

3 Utvärdering av försök med sökning och bevakningsmatchning av lediga platser

3.1 Effektstudie rörande användning av sökterminal vid lokal förmedling

I början av 1978 gjordes två studier rörande sökterminalernas användning och effekter i förmedlingsarbetet. I det följande redovisas först en studie som behandlar lokal, sedan en som rör interlokal förmedling. Den förstnämnda studien genomfördes under tiden januari–mars 1978.

Syftet med den lokala studien var främst att klarlägga möjligheterna att enbart med hjälp av det nya informationsmedlet – utan förändring av förmedlingsarbetets organisation och det vanliga arbetssättet vid platsförmedling – i större utsträckning än manuellt ta fram individuella platsförslag till olika kategorier av arbetssökande, i första hand arbetslösa. En jämförelsegrupp av sökande togs ut vid varje försökskontor. Denna grupp

fick service utan hjälp av terminal och behandlades som övriga sökande vid förmedlingen.

Studien gjordes vid tre arbetsförmedlingskontor, vart och ett med en terminal till förfogande. Ett av kontoren låg på en stor lokal arbetsmarknad med relativt stort utbud av platser, de båda andra på begränsade lokala arbetsmarknader. Vid ett fjärde kontor, där det också fanns sökterminal, arbetade man huvudsakligen med utplacering av AMU-elever interlokalt. Vid detta kontor fanns ingen jämförelsegrupp. Detta senare kontor ingår inte i redovisningen.

Vid de tre terminalkontor som behandlas i studien – i det följande betecknade TK 1, TK 2 och TK 3 – fanns vanligen två förmedlare per kontor som alternerade vid sökterminalen. Vid TK 1, som hade den största arbetsmarknaden, arbetade båda terminalförmedlarna helt med sökning och bevakningsmatchning. Motsvarande förmedlare vid de båda andra kontoren hade även andra uppgifter. Dessutom hade förmedlarna vid dessa senare kontor ytterligare lika många andra sökande till terminalen som dem som ingick i studien.

De sökande togs ut genom ett statistiskt urvalsförfarande till två grupper för jämförelse, en terminal- och en normalgrupp. Av dem som på detta sätt uttagits till resp grupp var det ca 60% som besökte terminalen resp förmedlingen under den period som undersökningen pågick. Dessa återstående sökande i resp grupp har ändå ansetts tillräckligt jämförbara med hänsyn till gruppernas sammansättning.

Hela antalet arbetssökande i urval som besökte terminalen vid de tre kontoren tillsammans utgjorde 209. Motsvarande antal i normalgruppen som gjorde förmedlingsbesök var totalt 187. Det är för detta antal sökande som i det följande verksamhetens resultat redovisas. De sökande i terminalgruppen var under observationsperioden aktuella vid förmedlingen i genomsnitt 67 dagar, de sökande i normalgruppen 76 dagar.

Av de 209 sökandena i terminalgruppen fördelade sig 81 på kontoret TK 1, 64 på kontoret TK 2 och likaså 64 på kontoret TK 3. I normalgruppen på tillsammans 187 sökande var fördelningen på de tre kontoren 63, 46 resp 80 sökande.

De sökande i såväl terminal- som normalgrupp hade fri tillgång till arbetsförmedlingens platslistor för eget studium och fri tillgång till telefon för egna arbetsgivarkontakter. Vad som vidare kan jämföras är antalet tillfällen då de sökande fått individuell hjälp med sökning vid besök på förmedlingen. Studien visar vid hur många tillfällen sökning gjordes i samband med förmedlingsbesök. Det framgår att sökning gjordes vid i genomsnitt lika många tillfällen i båda grupperna eller vid 1,2 besök under perioden. Denna individuella sökning gjorde förmedlarna alltså för den ena gruppen med hjälp av terminal, för den andra med hjälp av en eller flera platslistor.

Åt de sökande kunde också lämnas hjälp med platsförslag vid olika tillfällen mellan besöken på förmedlingen. I praktiken fanns det dock inte till-

räckligt med personal tillgänglig för att åt alla anmälda sökande genomföra en manuell bevakning av nya jobb som anmälades till förmedlingen. Samma förhållande gäller vid förmedlingskontoren i allmänhet, även om man vid flera kontor numera kunnat organisera detta arbete bättre än tidigare. Vid två av försökskontoren förekom manuell bevakningsmatchning, men de sökande fick där ändå bara i undantagsfall platsförslag på detta sätt (i genomsnitt vid 0,1 tillfällen per sökande).

Med tillgång till ADB-systemet kan bevakning av arbetsmöjligheterna för de sökande lättare ordnas. Så skedde också för de sökande i terminalgruppen vid kontoren i fråga. Dessa sökande fick på så vis platsförslag genom bevakningsmatchning flera gånger (i genomsnitt vid 9,4 tillfällen) under perioden.

Resultaten på denna punkt innebär, att i normalgruppen fick endast 11 av 126 sökande vid de två kontoren hjälp med manuell bevakningsmatchning under perioden på 2,5 månader. Vid alla tre kontoren fick däremot sökandena i terminalgrupperna platsförslag genom bevakningsmatchning och detta i sådan omfattning att de fick förslag i genomsnitt en gång i veckan.

Studien för de tre kontoren TK1, 2 och 3, avsåg terminalsystemets förmåga att ta fram platsförslag till sökande, främst lokalt bundna arbetslösa. Arbetsformerna vid kontoren för att ta hand om platsförslagen skulle inte ändras men olika åtgärder som förmedlarna vidtog noterades.

Genom terminalsystemet har skapats en ny möjlighet till service från förmedlingen till arbetssökande. Denna service består i att dagligen bevakna nyttillkomna platser för de arbetssökande. Studien visar att de sökande i terminalgruppen genom bevakningsmatchning i genomsnitt fick förslag på arbete en gång i veckan. För de sökande i normalgruppen förekom nästan inte alls någon manuell bevakning. Vid de två kontoren, där manuell bevakning över huvud förekom, inträffade det endast vid 11 tillfällen att platsförslag sändes ut som resultat av sådan bevakning. Detta skall ses i relation till att antalet sökande var 126 och att de i genomsnitt var aktuella under 2,5 månader.

En viktig information som lämnas i studien är vidare hur många sökande i resp grupp som över huvud taget inte erhållit något platsförslag. Det framgår att omkring hälften av de sökande i normalgruppen vid de tre kontoren inte fick några platsförslag alls, medan motsvarande andel för terminalgruppen uppgick till mellan 5 och 10 %. Informationen får ytterligare intresse om man sätter uppgifterna i relation till den tid under vilken de sökande varit aktuella på förmedlingen. Av dem som sökt arbete i mer än 2 månader hade i normalgruppen en så stor andel som 48 % inte fått något förslag på arbete, medan motsvarande andel i terminalgruppen var 6 %.

Totalt tog man med terminalsystemets hjälp fram mer än 10 gånger så många platsförslag som manuellt.

Platsförslag togs genomgående fram i ungefär lika stor utsträckning till-

tjänstemanna- som till arbetargruppen i olika åldersklasser som besökt terminalen. Kvinnorna i terminalgruppen förbättrade sin ställning gentemot männen i fråga om att erhålla platsförslag vid kontoren TK1 och TK2. Några mätbara skillnader i fråga om platsförslagets fördelning med avseende på sökande med resp utan utbildning och erfarenhet förelåg inte. Försöken vid kontoret TK1 visar, att arbetsformerna vid terminalsökning och bevakningsmatchning kunnat kombineras med aktiva arbetsgivarkontakter för de sökandes räkning.

Vid kontoret på den stora lokala arbetsmarknaden så fick enligt gjorda enkäter 72 % av de arbetssökande i terminalgruppen anställning innan observationsperiodens slut, mot 59 % i normalgruppen. Samtidigt var söktiden kortare i terminalgruppen. Vid de två kontoren på små lokala arbetsmarknader var förmedlingens vanliga platsinformation tillräcklig. Med den inriktning, som terminalinsatsen hade, medförde den därför i många fall ingen förstärkning av den lokala platsförmedlingen.

Beträffande terminalsystemets effekter på tillsättningarna finns det en klar tendens till att de sökande i terminalgruppen oftare fått sådana arbeten som är både fasta och som stämmer med deras erfarenhet än vad som är fallet i normalgruppen.

3.2 Effektstudie rörande användning av sökterminal för interlokal förmedling

Den nyss redovisade studien belyser effekten av sökterminal som hjälpmedel för att ta fram individuell platsinformation åt arbetslösa på ett par olika stora lokala arbetsmarknader. En annan, mer omfattande studie med användning av samma system skall här redovisas. Den gjordes något senare, under tiden mars-maj 1978. Denna studie avsåg systemets effekter som informationshjälpmedel för interlokal förmedling av arbete främst mellan län. Vissa arbetsmetodiska och organisatoriska förändringar inom förmedlingsverksamheten skulle därvid även prövas. Urvalet av sökande skulle göras på motsvarande sätt som i den lokala studien, med en terminal- och en normalgrupp.

En viss förändring av förmedlingsarbetets organisation hade måst läggas upp under månaderna före studiens början. De skänscentralerna (LC) för interlokal förmedling som ordnats inom några kontor skulle ta emot sökande från hela länet för förmedling av arbete i första hand till andra län. Detta förutsatte ändrade former för samverkan och försök med en ny arbetsfördelning mellan en del av platsförmedlingen – den del där terminal fanns – och den övriga förmedlingen (sökandens hemortsförmedling).

Den interlokala terminalverksamheten sköttes under tiden för studien, liksom i den lokala studien, av två förmedlare som alternerade vid sökterminalen.

Betingelserna i fråga om datordriften av det tekniska sök- och match-

ningssystemet var mer gynnsamma än under den föregående studien. Under viss omläggningen av driften, som pågick samtidigt med studien under mars och april, förekom dock en del störningar, som orsakade svårigheter för sökande som rest till terminalförmedlingen från andra orter i länen. Söknings- och matchningssystemet var detsamma som under lokalkontorstudien.

Utöver service med platsförslag via terminal skulle de sökande som tillhörde terminalgruppen få hjälp med arbetsgivarkontakter (anvisning) i samband med terminalsökningen. Vidare skulle den ordinarie förmedlingsexpeditionen hålla kontakt med den sökande om de platsförslag som kom fram genom bevakningsmatchning genom terminalen. Dessa ändrade arbetsformer skulle dock inte tillämpas i två av länen, i det följande betecknade län LC 1 och 3. Kontoren skulle senast vid slutet av perioden söka ta reda på vilka sökande som fått arbete resp kvarstod som arbetssökande. De sju län resp länscentraler från vilka material inhämtats till studien betecknas i det följande som län LC 1–7.

Urvalet av sökande i de båda undersökningsgrupperna, terminal- och normalgruppen, skulle avse sådana som var intresserade av att söka interlokalt. Det bedömdes att den uppgift på arbetsförmedlingens statistik kort som anger geografisk rörlighet kunde användas som kriterium. Emellertid visade sig statistik kortets uppgift om geografisk rörlighet vara ytterst opålitlig.

För länscentralen i ett län uttogs ingen jämförelsegrupp, varför dess verksamhet inte tas upp i redovisningen av studiens resultat. Redovisningen omfattar sammanlagt 404 sökande som besökt terminalen vid övriga länscentraler (terminalgruppen) och 451 sökande som under perioden besökt sin ordinarie förmedling (normalgruppen).

Urvalet av de sökande till försöken skiljer sig i flera avseenden från riksgenomsnittet av alla arbetssökande anmälda vid arbetsförmedlingen. Detta omfattar ju både lokalt och interlokalt sökande, medan urvalet endast omfattar interlokalt sökande. Bland skillnader som kan noteras är den stora gruppen studerande och nyexaminerade (i terminalgruppen 43 % och i normalgruppen 34 % för alla kontor tillsammans). De sökande i åldern 25–34 är också överrepresenterade. Vidare är andelen ombytessökande relativt stor.

Till skillnad från den förut redovisade lokala studien utvaldes för den interlokala endast sådana sökande – i både terminal- och normalgrupp – som uppgivit sig ha intresse att söka interlokalt. Även arbetsformerna vid förmedlingen skilde sig från den lokala studien. Ambitionen var att få till stånd mer arbetsgivarkontakter och bättre uppföljning av ärendena.

Liksom i den lokala studien tog terminalsystemet fram 10 gånger fler platsförslag per sökande i genomsnitt än som skedde manuellt. Av uppgifter från en specialstudie vid en länscentral (LC 6) framgår att merparten kvalificerade platsförslag togs fram vid de sökningar som gjordes vid ter-

minalen av förmedlaren tillsammans med de sökande. Resultaten från samma länscentral visar en betydande förstärkning av de kvalificerade platsförslagen genom bevakningsmatchning med terminalens hjälp: bara var tredje sökande i normalgruppen fick ett platsförslag under perioden, medan varje sökande i terminalgruppen fick tre platsförslag.

Ser man till alla län i den interlokala studien är de mer betydande skillnaderna i service mellan terminal- och normalgrupp följande. Andelen sökande som fick minst ett platsförslag uppgick i terminalgruppen till 94 % mot 44 % i normalgruppen. Av särskilt intresse är förslagen på arbete till de sökande som varit arbetslösa mer än 2 månader. I normalgruppen hade 52 % av dem inte fått något förslag på arbete, medan motsvarande andel i terminalgruppen var 5 %.

Beträffande platsförslagets fördelning på de sökande – efter ålder, kön, yrke, arbetslösa, ombytessökande etc. – gäller allmänt att terminalsystemet har kunnat ge förbättringar överlag. I urvalet är det särskilt ombytesökande och långtidsutbildade som fått bättre service än eljest.

Trots att urvalet avsåg sökande som anmält intresse för att söka arbete interlokalt, så blev utfallet för alla deltagande län tillsammans tagna att 2/3 av platsförslagen var lokala (hem- och grannkommun) för sökande tillhörande normalgruppen. För terminalgruppen var motsvarande andel 1/5 lokala platsförslag. De sökande i terminalgruppen fick mer än 30 gånger fler platsförslag som var i egentlig mening interlokala (annan kommun än hem- och grannkommun) och gavs därigenom möjlighet att vidga sitt sökande på arbetsmarknaden.

Den grupp av sökande som utvalts för denna studie får antas i många fall ha haft svårigheter att få arbete på sin hemmarknad. De som över huvud fick arbete under observationsperioden uppgick till 32 % i terminalgruppen och 30 % i normalgruppen. Andelen skulle med sannolikhet ha blivit högre i terminalgruppen, om man i samtliga län hade kunnat betjäna de sökande med terminalens hjälp även med förslag på arbeten på den lokala arbetsmarknaden. Detta var dock av tekniska skäl inte fallet i två av länen, medan man i ett tredje län med stor lokal arbetsmarknad prövade att helt inrikta terminalarbetet på placeringar utanför denna arbetsmarknad.

Beträffande andelen som fått arbete i annat län gäller för ett av länen speciella förhållanden (se ovan). I de övriga sex LC-länen uppgick i terminalgruppen andelen placerade till 55 % mot 43 % i normalgruppen.

Allmänt gäller att andelen som fått arbete i annat län kan antas ha ökat ytterligare för terminalgruppen, om mätperioden varit lång nog att fånga in även alla tillsättningar på platser med ansökningstid.

3.3 Slutsatser rörande användningen av systemet med sökterminaler

Terminalsystemets förmåga att förbättra den platsförmedlande verksamheten beror på dess förmåga till bättre genomlysning och utsökning av

platsutbudet på arbetsmarknaden. Nyttan av systemet med sökterminaler är dock beroende av tillgängligheten och utnyttjandet samt av att informationen tas om hand, ytterligare bearbetas och används av förmedlaren. För att detta system skall få full effekt krävs naturligtvis att informationsåtgärderna även kan kompletteras med anpassande eller andra arbetsförberedande åtgärder. Terminalsystemet skall användas som hjälpmedel för utplacering inte bara före utan vid behov samtidigt med resp. efter sådana åtgärder.

Utredningen kommer att i senare avsnitt lägga fram närmare förslag i fråga om tillgänglighet och utnyttjande av sökterminaler. Här skall först vissa slutsatser dras som de redovisade studierna direkt ger anledning till beträffande systemets användning.

Selektiv användning av söksystemet. I studierna har man tagit ut ett tvärsnitt av sökande som fått service med terminaler. Vid en utbyggnad av terminalresurserna inom arbetsförmedlingen är det varken ändamålsenligt eller möjligt att använda sökterminaler som enda informationskanal för alla sökande. Det finns sökande som är bäst betjänta av att få tillgång till platsinformation av generell natur och själva orientera sig i platsutbudet. För denna grupp bör det finnas möjligheter till självservice, kompletterat med ett personligt samtal med förmedlaren. Systemet med sökterminaler bör utnyttjas för dem som själva inte klarar att finna önskade anställningar eller i de fall förmedlingen bedömer att man skulle komma till bättre resultat med terminalens hjälp. En strängare selektivitet måste naturligtvis tillämpas under ett utbyggnadsskede, då terminaler och personal för platsförmedling finns i begränsad omfattning, än längre fram då resurserna är tillgängliga överallt.

Fastlagda former för förmedlarens insatser. Studierna har visat att arbetsformerna varierat avsevärt mellan de olika terminalarbetsplatserna. Mera enhetliga arbetsformer är erforderliga som garanterar att de platsförslag som genereras av systemet för ifrågavarande sökandegrupp tas väl om hand. Det innebär bl.a. följande: a) Utdata från bevakningsmatchning skall bedömas noga och kontakt skall tas med arbetssökande innan de får formen av ett konkret platsförslag till den sökande. b) I de ärenden där terminalhjälp sätts in skall förmedlaren hjälpa de sökande att ta kontakt med arbetsgivare. c) Anvisning skall göras, med de krav som det nuvarande försäkringssystemet ställer resp. med de krav som kan komma att ställas i samband med allmän arbetslöshetsförsäkring. d) Kravet på insatsernas kvalitet leder till att uppföljning av vidtagna åtgärder behöver göras.

Tillskott av förmedlingspersonal. Den individuella platsförmedling det här är frågan om förutsätter ett stort tillskott av förmedlingspersonal, inte därför att man utnyttjar ADB utan därför att man nu får faktiska möjligheter att göra insatser som tidigare ej förelegat. Alla förmedlare samt även arbetsvårdare och yrkesvägledare bör få möjlighet att utnyttja terminalen för sina sökande.

Utbyggnad från större arbetsmarknader mot mindre. Det framgår av studien att ju större arbetsmarknaden är, desto mer användbar är terminalsökningen. Det innebär att systemet bör finnas tillgängligt för interlokala sökningar. Det innebär också att en utbyggnad i förmedlingsorganisationen bör göras i första hand på större förmedlingskontor inom resp. arbetsmarknad.

4 Utbyggnad av söksystemet i förmedlingsorganisationen

I fråga om utbyggnadstakten måste hänsyn givetvis tas inte bara till behov utan också till de tekniska och praktiska möjligheterna att genomföra utbyggnaden. En förutsättning för att utbyggnaden av ett söksystem inom förmedlingen skall få avsedd effekt är en samtidig ökning av de personella resurserna vid förmedlingen. Endast om statsmakterna är beredda att tilldela AMS dessa resurser är en teknisk upprustning möjlig att genomföra. På liknande sätt är det nödvändigt att medel tilldelas verket för erforderlig förstärkning av personalutbildningen och för de lokalmässiga förändringar som är nödvändiga.

I denna utredning antas — liksom i ADB-utredningens rapport 1 (1974) — en utbyggnad till ca 1 000 terminaler inom arbetsförmedlingssystemet. Allt tyder på att denna tidigare beräkning inte är för högt tilltagen. Beräkningen, som nu görs, upptar översiktligt följande:

Befintliga och beslutade terminaler 1978	
x inkodningsterminaler	190
x sökterminaler	20
Ytterligare begärt för budgetåret 1978/79	
x företagsterminaler	40
Ytterligare sökterminaler	
x för budgetåret 1979/80 föreslås	
dels nuvarande system	140
dels modellkontorsystem	60
x för budgetåret 1980/81 beräknas	250
x för budgetåret 1981/82 beräknas	300
Totalt	1 000

Under budgetåret 1979/80 föreslås alltså, att ytterligare 200 terminaler tillförs förmedlingsorganisationen. Av dessa bör 60 reserveras för verksamheten vid ett antal modellkontor. För budgetåret 1980/81 skulle ytterligare 250 terminaler sättas i drift och för budgetåret 1981/82 slutligen ytterligare 300 terminaler tillföras verksamheten. Totalt skulle därmed förmed-

lingsorganisationen för budgetåret 1981/82 förfoga över 1 000 terminaler inräknat dem som förut finns resp. begärts.

En viktig fråga är hur det antal terminaler som årligen tillförs förmedlingsorganisationen under här aktuell treårsperiod kan fördelas.

Ur teknisk synpunkt liksom ur utbildningssynpunkt är en fördelning av samtliga terminaler för ett år till ett begränsat antal kontor i en avgränsad del av landet att föredra. Detta ger också något lägre kostnader genom att samtliga terminaler på ett kontor kan kopplas upp på samma linje. Även ur förmedlingssynpunkt talar vissa skäl för att terminaler i första hand borde tilldelas vissa delar av landet, där behovet av sådan utrustning av olika skäl är störst. Det gäller främst storstadslänen, där manuell sökning och bevakningsmatchning pga det jämförelsevis stora antalet lediga platser i platslistorna är särskilt tidskrävande för förmedlingspersonalen och där i realiteten bevakningsmatchning endast i ringa utsträckning kan genomföras.

På samma sätt finns skäl som talar för att vid terminalfördelningen prioritera kontor på orter – främst i de s.k. skogslänen – där den lokala tillgången på platser är synnerligen begränsad och förmedlingsverksamheten i hög grad får inriktas på interlokal förmedling. Med nuvarande system, där – bortsett från den begränsade grupp som kan få interlokal förmedlingsservice via länscentralerna – platsutbudet i andra län får följas via länsplatslistor blir sökning – och i än högre grad bevakningsmatchning – ytterst tidsödande. I praktiken kan kontinuerlig bevakning av platsutbudet för sökande i andra län bara genomföras i undantagsfall och där den sökandes utbud inskränker sig till ett eller ett par län.

Starka skäl talar å andra sidan för att en fördelning av terminaler bör göras på ett sådant sätt att detta hjälpmedel så snabbt som möjligt kommer så många kontor till del som möjligt – även om det med ett sådant fördelningssystem kommer att bli begränsat till att endast större kontor i varje län får terminaler redan under budgetåret 1979/80 och oftast bara en terminal per kontor. Tillgången på en terminal vid ett kontor möjliggör dock att sökning och bevakningsmatchning kan ske för de sökande, som bedöms ha det mest trängande behovet av denna service, och att interlokal sökning och bevakningsmatchning väsentligt underlättas. Det får också anses vara ett rimligt krav att större kontor i alla län redan under första året av utbyggnadsperioden får tillgång till i vart fall en terminal.

Med hänvisning till ovan anförda synpunkter föreslås för budgetåret 1979/80 två alternativ för fördelning av terminaler. Arbetsgruppen föreslår för egen del Alt II.

Alt 1. Utbyggnad i storstadslänen och skogslänen budgetåret 1979/80

Koncentreras terminalutbyggnaden till storstads- och skogslän under 1979/80 kan alla distriktskontor och i övrigt alla kontor i dessa områden

med mera än 400 sökande per månad tilldelas en terminal. I storstadslänen kan alla kontor få ytterligare en terminal för varje påbörjat nytt 200-tal sökande. I skogslänen kan delningstalet sättas vid ca 1 000.

Alt II. Utbyggnaden vid de större kontoren över hela landet med en viss prioritering av storstadslänen budgetåret 1979/80

I detta alternativ kan samtliga distriktskontor i landet tilldelas en terminal oberoende av kontorets storlek. De distriktskontor, som har mera än 1 500 sökande totalt per månad, kan tilldelas två terminaler och sedan ytterligare en för varje nytt påbörjat 1 500-tal sökande.

Vidare kan samtliga lokalkontor i storstadslänen – AB, M och O län – som har mera än ca 500 sökande per månad tilldelas en terminal.

Budgetåret 1980/81

För detta budgetår skulle alla kontor – distriktskontor och lokalkontor – med mera än 250 sökande kunna tilldelas en terminal. Alla kontor kunde sedan få ytterligare en terminal för varje nytt påbörjat 600-tal sökande. En fördelning av 250 terminaler under detta budgetår och en förväntad tillväxt i antalet kontor med 20–25 fram till denna tidpunkt ger förutsättningar för att ovanstående målsättning skall kunna uppfyllas.

Även när det gäller budgetåret 1980/81 måste vissa reservationer göras när det gäller lokalfrågan, då erforderliga nyanskaffningar eller ändringar vid vissa berörda kontor inte kan genomföras innan aktuell tidpunkt.

Budgetåret 1981/82

Under detta budgetår beräknas som tidigare nämnts ytterligare 300 terminaler kunna tas i drift ute på förmedlingskontoren.

En breddning i användningsområdet för terminalernas beräknas då ha skett med bl.a. erfarenheterna från modellkontoren som underlag. Ett system bör därvid ha framkommit för att söksystemet/terminalerna kan nyttjas för ytterligare funktioner.

Det finns då anledning att mera utgå från de handläggande tjänstemännen och deras behov av terminal för olika ändamål vid fördelning av terminalerna. Vid det antal terminaler det detta år skulle vara fråga om kan – med ett förväntat, avsevärt tillskott av tjänster – ungefär var fjärde eller var femte handläggare inom förmedlingsorganisationen få en egen terminal. Det kan då vara skäl att utrusta vissa handläggare – i första hand sådana handläggare, som främst arbetar med direkt platsförmedling – med en egen terminal. Förslag om vilka förmedlingsfunktioner som i framtiden kommer att utföras med hjälp av ADB-teknik, kommer att läggas fram hösten 1980.

5 Upphandling av datautrustning

AMS har i sin petita för budgetåret 1979/80 föreslagit att en utbyggnad av terminalverksamheten på förmedlingskontoren för sökning och bevakningsmatchning sker med 140 terminaler. Om statsmakterna accepterar AMS förslag skulle vid slutet av budgetåret ca 200 terminaler kunna vara anslutna till systemet. Utbyggnaden av antalet terminaler härför föreslås fortsätta även de efterföljande budgetåren. Under budgetåret 1979/80 kommer enligt AMS förslag ytterligare 60 terminaler att installeras för modellkontorsverksamheten. Syftet med denna är att pröva en mer genomgripande förändring av platsförmedlingen som i hög grad baseras på utnyttjande av ADB-tekniken. Resultaten från denna verksamhet, som kombineras med fasta arbetsformer vid platsförmedling, kommer att presenteras i form av ett förslag till nytt system för platsförmedling.

För närvarande är omfattningen av verksamheten med sökning och matchning relativt begränsad. Endast 20 terminaler är anslutna till systemet. De datorresurser som krävs för verksamheten ställs till förfogande av en servicebyrå (Control Data Sweden AB). Med denna har AMS slutit ett femårsavtal om driften av systemet. Avtalet får sägas upp efter tre år, om en mer permanent lösning för verksamheten är klar att tas i bruk. Avtalet med servicebyrån kan upphöra att gälla den 3 april 1981.

Som nämnts ovan kan under budgetåret 1979/80 200 terminaler var anslutna till systemet. Kostnaden för att driva dessa på servicebyråbasis av nu gällande avtal resp med egen utrustning kan beräknas enligt nedan.

Kostnad servicebyrå ca	15 milj. kr./år
Kostnad egen utrustning ca	5 milj. kr./år

Denna skillnad skulle dock sannolikt bli mindre efter nya förhandlingar med servicebyrån. I dessa kostnader ingår inte kostnader för terminaler eller linjer. Dessa skiljer sig inte på något avgörande sätt i de olika lösningarna.

De skäl för upphandling av egna datorresurser för arbetsförmedlingen som föreligger är följande.

- Det föreslagna systemet för arbetsförmedlingen blir ett stort ADB-system.
- En fortsatt drift ställer så stora krav från användarnas sida på tillgänglighet av datorresurser att drift vid servicebyrå inte i längden kan motiveras.
- De årliga kostnaderna för driften av systemet blir betydligt lägre med egen utrustning.

Det är mot bakgrund av detta önskvärt att AMS upphandlar egen datorutrustning för den utbyggnad som föreslås av detta system. Man bör därför inom AMS påbörja ett arbete med att specificera de krav som skall ställas

på datorutrustning för platsförmedlingen. I samband med en sådan kravspecifikation som erfordras för upphandling behöver också frågan om övriga ADB-resurser – linjer, terminaler och driftspersonal – analyseras. Några förslag i sistnämnda hänseenden lämnas sålunda inte i föreliggande rapport.

Ett sådant arbete med kravspecifikation låter sig tids- och resursmässigt genomföras så att – efter regeringens beslut – upphandling kan ske och leverans av datorutrustning kan vara avslutad under budgetåret 1980/81.

Även frågor som gäller slutlig utformning av systemstruktur och anslutning till allmänna datanätet skall klargöras. Detta kan tidsmässigt ske under den tid arbetet med upphandling pågår.

Mot bakgrund av de hittills genomförda praktiska proven samt ovan redovisade för- och nackdelar med olika lösningar synes en regionaliserad datorlösning med vissa centralt sammanhållna funktioner (t.ex. systemarbete och programmering) innebära vissa fördelar.

6 Modellkontor.

De försök med fasta arbetsformer vid platsförmedling som pågått sedan första halvåret 1977 har fäst uppmärksamheten på verksamhetens olika delfunktioner och behovet av en samlad lösning. Man måste se över möjligheterna att underlätta arbetet i dess helhet för att ge mera utrymme för individuell hjälp. Som ett viktigt nytt moment kommer samordningen mellan olika funktioner inom platsförmedlingen. Detta motsvarar också den ursprungliga ambitionen i utvecklingsarbetet.

En samlad lösning av antytt slag kan prövas vid modellkontor. Därmed avses i det följande arbetsförmedlingskontor a) vid vilka datatekniska hjälpmedel används för alla eller flertalet funktioner inom platsförmedlingen, b) där terminaler står till förfogande för alla som arbetar med platsförmedling och slutligen c) att sådan verksamhet bedrivs vid alla kontor inom en väl avgränsad arbetsmarknad.

Målen för förslagen rörande modellkontor innebär en utvidgning jämfört med systemet med sökning och matchning. De grundläggande målen är desamma som tidigare. Men på vissa punkter behöver förstärkningar ske. Man kan sammanfattande formulera syftet med den individuella platsförmedlingen i modellkontorens form sålunda:

att i snabbare och större omfattning hjälpa arbetssökande att finna arbete som är lämpligt med hänsyn till sökandes önskemål och förutsättningar
att förbättra arbetsgivarnas möjligheter att erhålla förmedlingsservice och

att följa upp vidtagna förmedlingsåtgärder gentemot sökande och företag.

Om man utgår från förmedlingarna som deltar i arbetet på modellkontor, så är främst följande system aktuella:

att ge den enskilde förmedlaren ett bättre grepp över sökande och platser

att förenkla de manuella rutinerna vid platsförmedling och

att ge underlag för planering av platsförmedlingen liksom för studier av platsförmedlingens effekter på arbetsmarknaden.

I planeringsarbetet har några kriterier tagits fram för val av det område där modellkontor skall provas.

I utredningsarbetet har tre förutsättningar angivits, nämligen

- 1) att ett helt län bör omfattas
- 2) att länet ifråga bör ha försök med allmän platsanmälan
- 3) att storstadslän inte skall komma ifråga.

Skälen för dessa angivna förutsättningar är följande.

Ett helt län (1) bör väljas med hänsyn till att datalagrad information om länets platsmaterial och sökande skall vara tillgängligt på ett enhetligt sätt (t.ex. utan blanketter) vid alla kontor som administrativt nära samverkar.

Allmän platsanmälan (2) bör vara införd med hänsyn till önskvärheten av att alla slag av anställningar bör vara tillgängliga och en större andel av de ombytessökande än eljest skall anlita arbetsförmedlingen. Ovissheten om när en utvidgning av allmän platsanmälan kan komma att ske och behovet att redan nu starta förberedelserna gör det nödvändigt att begränsa valet till ett län som för närvarande har allmän platsanmälan.

Skälen till att inte välja ett storstadslän (3) är dels att arbetsmarknaden inom delar av storstadslänen uppvisar stora skillnader, dels det stora antalet anställda i dessa län som berörs av omläggningen och därmed sammanhängande större praktiska och organisatoriska problem.

Efter det att hänsyn tagits till dessa allmänna förutsättningar återstod sju län som kunde komma i fråga.

Vid valet mellan dessa län togs hänsyn till olika förhållanden, främst (1) lokalsituationen vid förmedlingskontoren, (2) intresset hos länets personal för att delta i verksamheten, (3) förekomsten av tidigare försök som förberedelse för projektet med modellkontor, (4) de arbetsmarknadsmässiga förhållanden i länet, (5) antalet kontor och personalantal vid länets arbetsförmedlingar.

En viktig faktor var lokalsituationen i det län som kom att väljas. På grund av det låga anslag som finns för lokalförändringar och den tid som åtgår för att genomföra sådana förändringar måste man vid bedömningen utgå ifrån de idag befintliga lokalförhållandena och de förändringar som är beslutade eller med stor sannolikhet kan genomföras till hösten 1979.

En mycket viktig faktor är också intresset hos ledning och personal inom resp. län att gå in i verksamheten med modellkontor, som ju förutsätter betydande insatser vad gäller både planering och genomförande.

Av betydelse är också den beredskap för att delta i verksamheten med modellkontor som vederbörande län har. Län som har haft försök med fasta arbetsformer vid platsförmedling och länscentraler för interlokal plats-

förmedling eller andra försök med sökterminaler har kommit i kontakt med frågeställningar av de slag som blir aktuella. Tyngst väger därvid försöken med fasta arbetsformer som införts i alla de län som det gäller. Alla län utom något enda av dem har i någon form prövat sökterminaler.

De arbetsmarknadsmässiga förhållandena i länet skiljer sig i flera avseenden från varandra. Någon i detta sammanhang relevant analys var dock svår att göra, då hänsyn också skulle behöva tas till väntade förändringar under budgetåret 1979/80.

Hänsyn togs också till antalet kontor och personalantalet inom arbetsförmedlingen i området. Många kontor och stort personalantal innebär ökade insatser för att introducera och utbilda samt följa verksamheten. Å andra sidan kan sägas att ett litet antal kontor och ett litet personalantal inte motsvarar vad som förekommer i ett "normallän".

Genom remiss till de sju berörda länsarbetsnämnderna befanns att sex var intresserade av modellkontorsverksamheten. Bland de olika förhållandena som ansetts betydelsefulla har lokalsituationen vid arbetsförmedlingskontoren i resp. län tillmätts avgörande betydelse förutom intresset bland personalen att delta i den planerade verksamheten. På grund härav utsågs Södermanland att vara det län där modellkontor skall prövas inom arbetsförmedlingen.

En genomgång skall här göras av de olika delfunktioner som avses ingå i ett modellkontorssystem.

Inskrivning av arbetssökande. En ändrad metodik läggs upp beträffande inskrivning av arbetssökande. Vid första besöket noteras uppgifter som behövs för platsförmedling. Inskrivning av dessa uppgifter sker direkt via terminal, som samtidigt används för att ge förmedlingsservice. Detta innebär att inskrivningsblanketten slopas vad gäller platsförmedling (men bibehålls i utredningsärenden samt för yrkesvägledning och arbetsvård). Uppgifterna kompletteras successivt vid återbesök. Utredningsärenden som gäller t.ex. arbetsmarknadsutbildning liksom ärenden som gäller yrkesväglednings- och arbetsvårdsutredning förutsätts alltså bibehållas utanför datasystemet.

Ordermottagning och registrering av lediga platser. Nuvarande orderfunktion, som enbart avser mottagning av anmälningar av lediga platser samt inkodning av aktualitetskontroll, vidgas. Ordermottagaren ges möjlighet att också söka bland registrerade arbetssökande för att kunna informera arbetsgivaren om det finns sökande som kan komma i fråga för det aktuella arbetet. Möjligheten till direkt registrering via terminalen av inringd ledig plats bör också övervägas. Om direktregistrering införs kan användning och förvaring av orderblanketten upphöra.

"Självservice", dvs. möjlighet för den sökande att själv orientera sig i platsutbudet, bibehålls. Flera tänkbara media finns som självservice-terminal, mikrokort, platskort för presentation av ett urval platser i kundmottagningen, platslistor osv. I självservicedelen vid modellkontor är platsbe-

skrivningarna summariska och arbetsgivarens namn anges inte. Varje sökande går från självservice till terminal, där utförliga beskrivningar om arbete och företag tas fram. Om sökanden inte själv funnit lämpligt arbete gör man en terminalsökning som är mer omfattande. Utvecklingsarbetet bör inriktas på att minska användningen av platslistor. Platslistorna ger mindre möjlighet till effektiv sökning än mikrokort och terminal. Vidare är kostnaderna för platslistor så stora att de avsevärt måste nedbringas.

Terminalsökning bland lediga platser. För en sökande som inte funnit lämpliga platser i självservicedelen av förmedlingen skall förmedlaren erbjuda terminalsökning bland platserna. Detta kan ske efter eller i samband med inskrivning och utföras i kundmottagningen eller i en förmedlings- och utredningssektion. Vid terminalsökning skall förmedlaren tillsammans med den sökande gå igenom valda delar av eller hela landets platser som uppfyller den sökandes önskemål. Terminalsökningen utformas i stort sett på samma sätt som nu. En väsentlig skillnad finns dock. Varje platsbeskrivning på skärmen innehåller också uppgifter om hur många sökande som anvisats resp. fått platsen som förslag samt resultatet av dessa åtgärder. Här framgår också huruvida arbetsgivaren vill ha fler sökande anvisa de eller ej.

Bevakningsmatchning bland nytillkommande platser. För sökande som så önskar och där förmedlaren bedömer det lämpligt skall bevakningsmatchning av sökandens önskemål mot nytillkommande platser utföras. Bevakningsuppgifter, s.k. profiler, registreras då direkt på terminalen. Registreringen kan ske i samband med inskrivning, i samband med sökning eller helt fristående. Registrering av profiler skall ske ungefär som i dagens system. En eller flera profiler skall kunna registreras för en enskild sökande.

Arbetsgivarregister, tillgängligt från terminal, prövas vid ordermottagning och i övrigt i platsförmedlingsarbetet. Registret byggs primärt upp på sådana uppgifter som lämnas om företagen i samband med anmälan av lediga platser samt andra uppgifter som arbetsförmedlingen eller länsarbetsnämnden normalt tar in för sin verksamhet. Här skall också återfinnas uppgifter om förmedlingens åtgärder i fråga om platsförmedling, anpassningsverksamhet m.m. Registret skall kunna utnyttjas för att underlätta ordermottagning, för ackvisition och för uppföljning av åtgärder gentemot arbetsgivaren. Registret skall också kunna användas vid förmedlarens samtal med den sökande.

Registrering av platsförmedlingsåtgärder (platsförslag, anvisning etc.) görs löpande i förmedlingsarbetet och återfinns via terminaler dels på resp. platsbeskrivning och på arbetsgivarregistret, dels på de registrerade uppgifterna om den sökande. Anvisning är i de flesta fall ett nödvändigt moment i förmedlingsarbetet. Det kan stödjas genom tillgång till uppgifter via terminalen om vad som skett resp. inte skett förut i ärendet inom kontoret resp. från andra kontor. Härigenom möjliggörs en samordning av förmedlingskontorens verksamhet som inte är möjligt i ett manuellt system.

Uppföljning av platser. Vid kontakter med arbetsgivare om en plats, t.ex. vid anvisning, tar förmedlarna reda på om platsen är ledig, om fler sökande önskas resp. vem som erhållit anställning om platsen är tillsatt. Förändringar noteras via terminalen och blir därmed tillgängliga för övriga förmedlare. Omfattningen av löpande aktualitetskontroll kan härigenom reduceras.

Uppföljning av anvisningar och platsförslag är viktigt för att platsförmedlingen skall fungera. Uppföljning av anvisningar görs fortlöpande hos arbetsgivaren. Även platsförslag kan behöva följas upp och detta sker då genom kontakt med den arbetssökande.

Alternativa lösningar för flera av de ovan redovisade delmomenten kommer att prövas på modellkontoren. Ett arbete med att fastställa dessa alternativ har inletts.

Med tanke på att man höjer ambitionsnivån vid platsförmedlingen så bedöms behovet av personaltillskott preliminärt vara 30 handläggare och 10 biträden för modellkontor omfattande ett normallän. Med tanke på behovet av utbildning för den nya personalen är det nödvändigt att förstärkningen byggs under med ökad tilldelning av aspiranter redan under 1978.

7 Kostnader

I anslagsframställningen för budgetåret 1979/80 har AMS begärt 68 milj. kr. för drift av ADB-platslistor, för drift av terminalsystem 33,5 milj. kr., för vidareutveckling av ADB inom arbetsförmedlingen 21,8 milj. kr. och för modellkontor 7,7 milj. kr. Därtill kommer kostnader för information och utbildning under budgetåret 1979/80 med ca 7 milj. kr.

*Bilaga 2***Sammanställning av remissyttranden över utredningen – Arbetsförmedling med ADB-resurser, rapport 4 – förslag om utbyggt söksystem och modellkontor jämte skrivelser från AMS och statskontoret i anledning av rapporten****Allmän platsanmälan**

Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar utan erinran förslaget att allmän platsanmälan utvidgas till att gälla hela landet fr.o.m. den 1 mars 1979. *SACO/SR* betonar vikten av att om arbetsförmedlingen tillfullo skall kunna bli effektiv och ge god service krävs inte minst att den har tillgång till en mycket stor del av arbetsmarknadens totala platsutbud. De försök med allmän platsanmälan som pågått några år har inneburit stora fördelar för personer i tjänstemannayrken. Med tanke på de positiva erfarenheter som hittills vunnit genom försöksverksamheten med allmän platsanmälan tillstyrker *SACO/SR* att lagen fr.o.m. den 1 mars 1979 skall gälla hela landet. *LO* anser det som mycket viktigt att arbetsförmedlingen får ett totalt grepp om alla arbetstillfällen för att få möjlighet att påverka företagets rekrytering – inte minst vad gäller att bereda de traditionellt svaga grupperna på arbetsmarknaden arbete. Därmed tillstyrker *LO* förslaget om att lagen om allmän platsanmälan skall gälla hela landet. *SAF* betonar vikten av att försöken med allmän platsanmälan blir föremål för en allsidig utvärdering och att en obligatorisk platsanmälan inte får vara ett självändamål. Effekterna av allmän platsanmälan bör värderas utifrån det syftet att platsförmedlandet för arbetsförmedlingens kunder - både företag och arbetssökande – förbättras. *SHIO-Familjeföretagen* menar att i avvaktan på en fullständig utvärdering av allmän platsanmälan bör tillämpningen av lagen alltså ha karaktären av försök och den fortsatta utvärderingen bör bland annat visa i vad mån själva förmedlingsarbetet effektiviseras t.ex. i form av minskade vakans- och söktider eller bättre matchning. *Landstingsförbundet* anser att lagen om allmän platsanmälan skall tillämpas i hela riket. Däremot anser tre reservanter i landstingsförbundets styrelse att allmän platsanmälan för hela landet bör föregås av en utvärdering av de nu pågående försöken i vissa län. *RRV* anser inte att motiv föreligger för att utvidga tillämpningen av lagen om allmän platsanmälan eftersom den redan idag omfattar de regioner där den gör störst nytta, dvs. stora lokala arbetsmarknader. Däremot ser *RRV* ett värde i att kunna utnyttja lagen som ett instrument för selektiva insatser, vilket praktiskt skulle innebära att lagen beroende på arbetsmarknadssituationen kan riktas mot olika målgrupper.

Utbyggnad av terminalsystem för sökning och bevakningsmatchning

De flesta remissinstanser har i allmänna ordalag uttalat sig positivt till en effektivisering av arbetsförmedlingen genom utnyttjande av ADB. Några remissinstanser tillstyrker utredningens förslag till utbyggnad av terminalsystemet för sökning och bevakningsmatchning under budgetåren 1979/80–1981/82. *SACO/SR* tillstyrker den föreslagna utbyggnaden och påpekar nödvändigheten av att arbetsförmedlingen i framtiden erhåller assistans från ADB enligt förslaget. Detta är en förutsättning för att kunna behandla den informationsvolym och möta de ökade informationskrav det är fråga om i förmedlingsarbetet. På kort sikt synes kostnaderna för fullföljandet av programmet stora, men organisationens bedömning är dock att dessa kostnader är små jämfört med alternativkostnaderna för att inte genomföra programmet. *LO* anser att den föreslagna utbyggnaden är väsentlig för att höja ambitionerna i förmedlingsarbetet och att datatekniken skall ses som ett hjälpmedel för arbetsförmedlingen att få bättre överblick av arbetsmarknaden. *TCO* ställer sig bakom den skrivelse från AMS till regeringen som baserar sig på ifrågavarande rapport och tillägger att förmedlingens ambitionsgrad kan höjas, att förmedlingsverksamheten kan decentraliseras till fler och smärre kontor och att rationaliseringsvinster uppstår genom att ADB-terminaler införs i förmedlingsarbetet. *Statskontoret* tillstyrker utredningens förslag om utbyggnad av terminalsystemet för budgetåret 1979/80. Därefter förutsätter statskontoret budgetårsvis uppföljning av verksamhetens kostnader och effekter till dess att slutlig ställning kan tas till systemets mer definitiva utformning. Utbyggnaden bör i första hand ske för storstadsregioner och för interlokal förmedling. En reservant i statskontorets styrelse, generaldirektören Rune Berggren menar att nuvarande försöksverksamhet bör fortsätta till utgången av budgetåret 1979/80 enligt vad styrelsen i övrigt förordar men med endast begränsad utökning, förslagsvis till dubbla antalet sökterminaler i förhållande till nuläget. Berggren menar vidare att ett nytt beslutsunderlag måste läggas fram på grundval av utvärderingar av den hittillsvarande och fortsatta försöksverksamheten. Materialet skall innehålla en kostnads/intäktsanalys, vara statistiskt godtagbart samt innehålla samtliga intressenters bedömningar. *SHIO-Familjeföretagen* instämmer i de synpunkter som framförs i reservationen till statskontorets yttrande. *Svenska kommunförbundet* ställer sig positivt till en utvidgad ADB-baserad förmedlingsservice och tillstyrker att en successiv terminalutbyggnad kommer till stånd. Det är lämpligt att utbyggnaden i inledningsskedet koncentreras till storstadsregionerna och större förmedlingskontor. I anslutning härtill bör en successiv utvärdering ske. Sex reservanter i kommunförbundet förordar en fortsatt försöksverksamhet med en begränsad utökning av antalet terminaler, företrädesvis placerade i större tätorter och med försök pågående under en längre tidsperiod. *Landstingsförbundet* kan inte tillstyrka en så snabb och total utbyggnad av det föreslagna systemet med terminalsökning och bevakningsmatchning

som utredningen föreslår p.g.a. vissa brister i utredningsmaterialet. Bristerna består bl.a. i att man klart inte kan utläsa vilka effektivitetsvinster som kan uppnås. En fortsatt försöksverksamhet med användning av terminaler för sökning och bevakningsmatchning men med en begränsad utökning av antalet terminaler rekommenderas, företrädesvis placerade i större tätorter och under en längre tidsperiod. *SAF* erinrar om att föreningen varit representerad i arbetsgruppen och vid det styrelsesammanträde där *AMS* enhälligt beslöt tillstyrka förslaget till utbyggnad av terminalsystemet under 1979/80. Samtidigt har emellertid *SAF* förståelse för den försiktighet som präglar statskontorets yttrande i fråga om fattandet av för systemets framtida utveckling bindande beslut. Verksamheten, dvs. effekter och kostnader måste följas upp löpande och man bör budgetårsvis pröva personalbehovet. Den fortsatta utbyggnaden bör kopplas till försöken med modellkontoren utan att den nödvändiga utbyggnaden fördröjs. Liknande synpunkter framförs av *DAFA* och *försvarets rationaliseringsinstitut*. *SCB* menar att ur statistisk synpunkt är effektstudierna otillräckliga som underlag för beslut om en så omfattande utbyggnad av söksystemet med hjälp av terminaler som utredningen föreslår. *RRV* anser att en kraftig utbyggnad inte bör ske innan en fullständig utvärdering av verksamheten skett. De redovisade kostnaderna är inte kostnader för ett fullt utbyggt system utan bara kostnader för en mer eller mindre interimistisk lösning. *RRV* menar vidare att det är motiverat och angeläget med en mindre ökning av terminalerna för att en fortsatt och mer omfattande försöksverksamhet med sökning och bevakning av lediga platser skall kunna göras. *Sveriges industriförbund* menar att ett beslut om utbyggnad av terminalsystemet enligt arbetsgruppens förslag måste föregås av mycket noggranna övervägningar, som bara kan fattas efter en fortsatt försöksverksamhet enligt de principer som statskontoret och *RRV* förordat. *SÅRK* understryker vikten av att olika säkerhets- och sårbarhetsfrågor löses på ett tillfredsställande sätt innan man binder sig för någon slutlig systemlösning.

Modellkontor

Alla remissinstanser har tillstyrkt eller lämnat förslaget om försöksverksamhet med modellkontor utan erinran. *Statskontoret*, *RRV*, *SAF* och *DAFA* menar i stort att modellkontorsverksamheten bör utvärderas innan ett slutligt ställningstagande kan tas till terminalsystemets mer definitiva utformning. *RRV* anser vidare att parallellt med modellkontorsförsöken bör försök bedrivas med alternativa metoder för kontakter och samspel mellan de inblandade parterna. Dessutom anser *RRV* att en förutsättning för att försöksverksamheten skall kunna bedömas är att utvärderingen läggs upp på ett sådant sätt att man har möjlighet att urskilja vilka effekter som är att hänföra till användningen av *ADB* och vilka som har sin grund i andra åt-

gärder. *LO* anser att inrättande av modellkontor och sedan utvärdering är av väsentlig betydelse. Uppföljningen och utvärdering måste i första hand ta sikte på att inte personer med svag ställning på arbetsmarknaden ställs i en relativt sämre situation. *SÅRK* anför i sitt yttrande att det fortfarande är oklart hur ADB-systemet skall utformas och vilka konsekvenser det får ur sårbarhetssynpunkt. Den slutliga utformningen av ADB-verksamheten är beroende av hur försöksverksamheten vid modellkontor utfaller.

*Bilaga 3***Sammanfattning av rapporten Distriktsarbetsnämndernas framtida verksamhet och organisation**

Distriktsarbetsnämnderna påbörjade sin verksamhet i januari 1977 med undantag för Stockholms län där nämnderna startade ett halvår senare p.g.a. pågående förändring inom distriktsorganisationen.

Distriktsarbetsnämnden (DAN) består av normalt åtta ordinarie ledamöter och lika många suppleanter. Ledamöterna utses av AMS. Distriktskontorschefen är ordförande i nämnden. Av övriga ledamöter utses två på förslag av kommunerna i distriktet samt två på förslag av vardera SAF, LO och TCO. I distrikt där det finns universitet eller högskola utses en av ledamöterna på förslag av SACO/SR.

Distriktsarbetsnämnderna har i stort arbetat efter de intentioner som getts i förarbeten och anvisningar. Överläggningarna vid sammanträdena har med utgångspunkt från den aktuella arbetsmarknadssituationen inom distriktet inriktats på olika åtgärder för grupper av sökande såsom ungdomar, nyttillträdande kvinnor, invandrare, äldre och arbetshandikappade. Vidare har t.ex. frågor i samband med planering av beredskapsarbeten, anpassningsverksamhet, arbetsmarknadsprognoser och ramplanering inom AMU behandlats. Olika arbetsmarknadspolitiska program har fastlagts och prioriteringsfrågor och personalfrågor har diskuterats.

Distriktsarbetsnämnden är f.n. ett huvudsakligast rådgivande organ med viss beslutanderätt i enskilda ärenden. Distriktsarbetsnämnden har till skillnad från den partssammansatta styrelsen i arbetsmarknadsstyrelsen resp. nämnden i länsarbetsnämnden ej funktion som styrelse inom arbetsförmedlingen.

Distriktsarbetsnämndens beslutanderätt är beroende av särskilda föreskrifter av regeringen eller efter regeringens bemyndigande av AMS.

Distriktsarbetsnämndens organisation som huvudsakligast rådgivande organ har skapat vissa problem och oklarheter beträffande ansvar, uppgifter och befogenheter. Det har därför framhållits från såväl ledamöter som distriktskontor och länsarbetsnämnder att det är nödvändigt med klarare regler för distriktsarbetsnämndens uppgifter och kompetensområden. Vidare poängteras att ansvarsfördelningen mellan distriktsarbetsnämnd och länsarbetsnämnd måste fastställas.

För att undvika fördröjning vid ärendebehandling har det vidare påtalats att det måste skapas möjligheter för distriktsarbetsnämnden att vid behov kunna delegera beslutanderätten.

Trots att distriktsarbetsnämnderna fortfarande är under ett uppbyggnadsskede har det i de flesta nämnder varit en mycket aktiv verksamhet. Även om en viss kritik framförts har erfarenheterna hittills varit övervägande positiva och ledamöterna har överlag visat ett stort intresse. Flerta-

let av distriktskontorscheferna anser att nämnderna varit ett bra stöd i förmedlingsarbetet.

Med hänsyn till de uppgifter som framkommit från både ledamöter, distriktskontor och länsarbetsnämnder föreslår gruppen att distriktsarbetsnämndsorganisationen permanentas och inordnas i arbetsmarknadsverkets reguljära organisation. Verksamheten bör därmed upphöra som försöksverksamhet.

Gruppen har övervägt olika alternativa organisationsformer för distriktsarbetsnämndens framtida verksamhet och funnit att distriktsarbetsnämnden bör få styrelsefunktion inom arbetsförmedlingen. Distriktsarbetsnämnden får därigenom motsvarande ställning inom arbetsförmedlingen som lekmannastyrelsen resp. nämnden har inom arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnden.

Instruktion och arbetsordning för distriktsarbetsnämnden bör utformas enligt samma principer som gäller för länsarbetsnämnden. Därigenom kommer huvudsakligast principiella ärenden eller andra ärenden av större vikt att föras upp för avgörande i distriktsarbetsnämnden.

Enligt regeringens föreskrifter har distriktsarbetsnämnd ej inrättats på Gotland med hänsyn till att länet endast omfattar ett distrikt. Gotlands särställning i distriktsarbetsnämndsorganisationen har medfört en del förvaltningsrättsliga problem. AMS har därför efter förslag från gruppen hemställt hos regeringen att distriktsarbetsnämnd inrättas även på Gotland.

Inom Stockholms län har det uppstått en del organisatoriska och praktiska problem p.g.a. att Stockholms kommun ingår i fyra förmedlingsdistrikt. Då en översyn av Stockholms DAN-organisation för närvarande pågår inom länsarbetsnämnden kommer förslag till modifiering av organisationen att framläggas senare.

Gruppen föreslår vidare vissa förändringar av representationen i nämnderna. SACO/SR är för närvarande endast företräd i distrikt där det finns universitet eller högskola. Enligt gruppen bör SACO/SR, som sedan 1977 är företräd i samtliga länsarbetsnämnder, även ha representation i samtliga distriktsarbetsnämnder.

För närvarande har distrikt med sex eller flera kommuner tre ordinarie ledamöter och lika många suppleanter till skillnad från övriga distrikt som har två ordinarie kommunledamöter och två suppleanter. För att förbättra den kommunala representationen föreslås att gränsen för tre ledamöter sänks till distrikt med fem eller flera kommuner.

Kommuner och arbetsmarknadens parter bör vid nominering eftersträva att det blir en jämnare fördelning av kvinnor och män i nämnderna.

Beträffande ersättningsfrågorna föreslår gruppen bl.a. att samtliga ledamöter/suppleanter i distriktsarbetsnämnden som är egna företagare bör ha rätt till ersättning för förlorad arbetsförtjänst. Enligt nuvarande bestämmelser kan ersättning endast utgå till ledamot som representerar Sveriges Hantverks- och Industriorganisation – Familjeföretagen (SHIO-Familjeföretagen).

Den arbetsgrupp inom AMS som haft i uppdrag att se över uppgifter och personalresurser inom länsarbetsnämndens och distriktskontorens kansli-er (KORG 78) har i samarbete med arbetsgruppen gjort en undersökning i form av en enkät till samtliga distriktskontor. Kontoren har dels fått ange vilka uppgifter som tillkommit genom distriktsarbetsnämnden, dels försökt uppskatta tidsåtgången fördelat på olika befattningsfunktioner. Genomsnittligt uppskattas tidsåtgången per kontor och månad till 22 timmar för handläggande personal inklusive distriktskontorsledning och 16 timmar för biträdespersonal.

I rapporten från kansliutredningen (KORG 78) anförs bl.a. "Ett flertal kontor hade emellertid i sina enkätsvar gjort klart, att tidsbrist varit en tillbakahållande faktor för olika aktiviteter och att man av samma anledning inte kunnat ägna tid att engagera ledamöterna i önskvärd omfattning . . . I sin värdering av enkätresultaten rörande distriktsarbetsnämnderna utgår KORG 78 från att dessa kommer i växande omfattning erfordra personalinsatser sedan de olika parterna hunnit växa in i sina nya roller."

Gruppen biträder dessa beräkningar och föreslår i likhet med kansliutredningen att distriktskontoren tillföres resurser motsvarande en halv handläggartjänst och en halv biträdestjänst för att täcka uppgifter i samband med DAN. Uppgifterna bör i likhet med kontorets övriga arbetsuppgifter fördelas på olika befattningshavare.

Gruppen föreslår vidare att frågan om inrättande av tjänster för biträdande distriktskontorschefer vid samtliga distriktskontor överväges. För närvarande saknas det sådana tjänster vid 24 kontor.

Bland olika åtgärder för fortbildning av ledamöter föreslår gruppen att länsarbetsnämnderna sammankallar distriktsarbetsnämndledamöter till överläggningar, exempelvis en gång om året. AMS bör tilldelas medel för detta ändamål.

Vidare föreslås att särskilda medel i likhet med tidigare tilldelas AMS för anordnande av introduktionskurser för de 114 nya ledamöter som tillkommer genom förslaget om utökning av representationen från SACO/SR och vissa kommuner. På grund av det stora antal nya ledamöter som SACO/SR erhåller bör organisationen anvisas medel för utbildning av dessa ledamöter.

Gruppens förslag om att distriktsarbetsnämnderna skall erhålla styrelsefunktion innebär att ledamöterna får nya uppgifter och därmed större ansvar. Gruppen anser därför att det kan vara motiverat att arbetsmarknadsparterna och Svenska Kommunförbundet i samband med omorganisationen anvisas medel för utbildning och information åt samtliga ledamöter.

Önskemål har framförts om utbildning för ordförande och sekreterare i DAN. Då utbildningen bör vara värdefull även för andra befattningshavare inom verket föreslår gruppen att hänsyn tas till dessa önskemål vid beräkning av personalutbildningsanslaget inom AMS.

Enligt gruppen bör de föreslagna organisationsförändringarna genomföras under budgetåret 1979/80.